

SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO s.r.o.

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb**

Problematika extremistických stran v ČR

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Lukáš MEIDL**

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Petr STREJČEK, MBA**

Znojmo, 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma Problematika extremistických stran v ČR jsem vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označil a uvedl v seznamu použitých zdrojů.

Ve Znojmě dne 30. 4. 2012

.....

Lukáš MEIDL

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Petru Strejčkovi, MBA za trpělivou pomoc a neobyčejnou ochotu při psaní této práce. Jeho rady a doporučení mi velice pomohly. Dále bych rád poděkoval Lud'ku Habrovi za jeho trpělivou pomoc při formátování a elektronickém zpracování mé bakalářské práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Lukáš MEIDL
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb
Název	Problematika extremistických stran v ČR
Název (v angličtině)	The issue of radical parties in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Prokázat souvislost mezi zhoršující se ekonomicko-sociální situací a rostoucí oblibou ultra-pravicových stran.

Postup práce:

1. Objasnění terminologie, vypracování cíle práce a zvolení vhodné metodiky.
2. Srovnání struktury a ideologie středové a extrémistické strany.
3. Rozdělení České republiky na zvolené (pracovní) územní celky.
4. Sběr statistických údajů a jejich následné porovnání.
5. Vyhodnocení výsledků a jejich následná interpretace v diskusním závěru.

Metody: Statistické šetření, komparace dat, kritická analýza.

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal Centrum strategických studií, 2003. 655 s. ISBN 80-86598-45-4.
2. SARTORI, Giovanni . *Strany a stranické systémy : Schéma pro analýzu* . Brno : CDK, 2005. 466 s. ISBN 80-7325-062-4.
3. STRMISKA, Maxmilián, et al. *Politické strany moderní Evropy : Analýza stranicko-politických systémů*. 1. vyd. Praha : Portál, 2006. 728 s. ISBN 80-7367-038-0.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2012

meidl
Lukáš MEIDL
autor

K. Fuchs
Prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

Petr Strejček
Mgr. Petr STREJČEK, MBA
vedoucí bakalářské práce

ABSTRAKT

Tato práce je zaměřena na problematiku extremistických stran v České republice, konkrétněji se ve své práci budu zaměřovat na extrémně pravicovou Dělnickou stranu a její nástupnickou Dělnickou stranu sociální spravedlnosti. Cílem práce bude prokázat kauzální souvislost mezi zhoršující se sociálně-ekonomickou situací v některých regionech a zvyšující se preference této strany. Toto tvrzení se pokusím prokázat pomocí statistického šetření, komparace dat a kritické analýzy.

Klíčová slova: pravicový extremismus, ultrapravicové politické strany, nacionalismus

ABSTRACT

This work is focused on issues of extremist parties in the Czech Republic, specifically I will focus on extremist right-wing Labour party and its successor Labour party of social justice. The goal of my work will be to prove of causal relationship between deteriorating social-economic situation in some regions and increasing preferences of this party. I will try to prove this claim via statistic investigation, comparison of dates and critical analysis.

Key words: right-wing extremism, ultra right-wing parties, nationalism

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	CÍLE A METODIKA	9
3	TEORETICKÁ ČÁST	10
	3.1 Politické strany	10
	3.2 Charakteristika a polarizace politických stran.....	11
	3.3 Radikalismus a extremismus	12
	3.4 Extremistické projevy DSSS	15
	3.5 Volič DSSS	18
4	PRAKTICKÁ ČÁST	21
	4.1 Volební výsledky do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2010	21
	4.2 Životní podmínky ve sledovaných krajích	26
	4.3 Kriminalita ve sledovaných krajích.....	38
	4.4 Sledované kraje a sociálně vyloučené lokality.....	42
	4.5 Srovnání DSSS a NSDAP	46
5	DISKUZE	51
6	ZÁVĚR	55
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56

1 ÚVOD

Strany, které patřily ke krajně či extrémně pravicovým, se vyskytovaly již v prvorepublikovém Československu, příkladem může být Česká obec fašistická. V této práci se zaměříme na současnou politickou scénu v České republice, především na Dělnickou stranu, potažmo Dělnickou stranu sociální spravedlnosti.

Teoretická část bude rozložena do pěti částí, kdy v první části bude teoreticky vymezena politická strana, její politologické pojetí a historie pohledu na politické strany.

V druhé části rozvedeme pravolevou polarizaci politických stran, kdy nastíníme rozdíl mezi pravicovými a levicovými politickými stranami, jejich rozdílný fundamentální základ a proklamované cíle.

Třetí část vymezí pojem radikalismus a extremismus, rozvede jejich užití v rámci politických věd a různosti vnímání pojmů vzhledem k různým evropským zemím.

V návaznosti na třetí část se ve čtvrté části zaměříme na porovnání dvou krajně pravicových stran DSSS a NSDAP, kdy budou dány do souvislosti názvy obou stran, jejich politické programy a symbolika.

V poslední, páté části se pokusíme nastínit a vystihnout voliče DSSS.

Praktická část se zaměří především na statistické šetření, které zahrne kraje České republiky a volební výsledky za sledované období. Tyto údaje o volebních výsledcích budou následně seřazeny do škály od krajů s největší popularitou DSSS ke krajům s nejmenší popularitou DSSS.

Výsledky statistického šetření volebních výsledků následně spojíme s demografickým profilem jednotlivých krajů a pomocí kritické analýzy se pokusíme prokázat hypotézu, že zhoršující se ekonomicko-sociální situace zvyšuje oblibu krajně pravicových stran.

2 CÍLE A METODIKA

Téma své bakalářské práce jsem si zvolil především z důvodu hlubokého osobního zájmu o problematiku krajní pravice a jejího vymezení. Náplní mé bakalářské práce je vymezení pojmu politická strana a následně vložit tento pojem do kontextu s pravicovým extremismem a radikalismem. Hlavním cílem praktické části bude prokázat nebo vyvrátit teorii, že zhoršující se poměry zvyšují oblibu krajně pravicových stran.

V teoretické části postupně probereme politické strany a jejich vymezení, následně ukotvení politických stran v pravolevém politickém spektru. Dále vymezíme pojmy extremismus a radikalismus, který bude spojován s politickými stranami.

V poslední části teoretické části se zaměříme na podobnost mezi stranami NSDAP a DSSS, vymezíme si voliče strany DSSS.

V praktické části se následně pokusíme pomocí statistické šetření postavit dvě sady údajů, konkrétně volební výsledky jednotlivých krajů a demografické údaje o sociálně-ekonomických podmínkách zmiňovaných krajů, výslednou komparaci následně podrobíme kritické analýze, kterou posléze interpretujeme a potvrdíme, či vyvrátíme teorii, že zhoršující se ekonomicko-sociální situace zvyšuje preference DSSS.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Politické strany

Uvedená kapitola se blíže zabývá významem spojení „politická strana“, její pravo-levo polarizaci a bližší pohled na výrazy radikalismus a extremismu.

V dnešní době považujeme politické strany za běžnou součást politického života, v podmínkách západní formy parlamentní demokracie je běžné, že se na politické scéně objevuje poměrně velké množství stran, z nichž se následně jistá část podílí na vládě a chodu státu. Strany podle své velikosti a vlivu vládnou samy nebo vytváří různě silné a stabilní koalice.

V podmínkách České republiky je poměrně běžné, že se spojují strany, které si nejsou zcela blízké (příkladem může být koaliční vláda ODS a ČSSD za Klausovy a Zemanovy éry).

Na české politické scéně lze bez problému najít prakticky celou pravo-levou škálu politických stran od krajní levice po krajní pravici. Typickou stranou krajní levice je KSČM, která v poslední době opět získává popularitu. Naproti tomu můžeme postavit stranu krajní pravice jakou je DSSS, která ovšem všeobecné masivní popularity nikdy nedosáhla a také se nikdy nedostala do Parlamentu České republiky.

Politické strany lze definovat jako organizovaná dobrovolná sdružení občanů se stejnými politickými názory a cíli, která se účastní politického života. Usilují o politickou moc a prosazení své politické vůle. (Politické strany a ideologie, 2009)

Giovanni Sartori cituje a interpretuje Burkeho definici strany takto „Strana je organizovaný celek lidí, kteří se sdružují k prosazování národního zájmu společným úsilím specifického principu, na němž se všichni shodli. Cíle vyžadující prostředky a strany jsou vhodnými prostředky, jež umožňují těmto lidem prosadit realizaci svých plánů s plnou mocí a autoritou státu.“ (SARTORI, 2005)

Burkeho podrobnější definice, která je z 18. století, se dá i v současnosti považovat za obecně platnou, použitelnou a výstižnou, protože pokud se zamyslíme nad počínáním politických stran, tak vždy můžeme vysledovat snahu o získání vlivu a postavení v dané

politické struktury pomocí ovlivňování společenského mínění (tato konstrukce platí především v politické kultuře západního typu).

Naproti tomu Sartori definuje politické strany jako „politické skupiny, jež se účastní voleb a jež je jejich prostřednictvím schopná umístit své kandidáty do veřejných úřadů“ (Fiala a Strmiska, 1998).

3.2 Charakteristika a polarizace politických stran

Politické strany se obecně v západních demokratických systémech dělí na strany pravicové a levicové. Strany obecně lze dělit do třech stupňů – středové strany, radikální strany a extremistické strany.

Z výše uvedeného je zcela patrné, že strany na různých křídlech spektra v závislosti na jejich vzdálenosti od středu se budou lišit politickými postoji a také složením své voličské základny.

Pokud se zaměříme na rozdíl mezi levicovými a pravicovými stranami, tak si musíme povšimnout několika častých jevů v jejich cílech a hodnotách.

Mezi často proklamované hodnoty prosazované pravicovými stranami jsou především:

- Osobní vlastnictví
- Svoboda trhu a podnikání
- Velký důraz na osobní zodpovědnost

Naproti tomu mezi často zdůrazňované hodnoty prosazované levicovými stranami nalezneme:

- Sociální solidaritu
- Silnou ochranu zaměstnanců
- Rovnostářství

Pokud se nad výše uvedeným rozčleněním hodnot zamyslíme, nutně dojdeme k závěru, že v tomto zjednodušeném pohledu na pravo-levé členění politických stran dochází obecně k těmto závěrům:

- Levicové strany se zaměřují na potřeby nižších vrstev
- Pravicové strany prosazují individuální zodpovědnost každého jedince (princip, kdy je nutné, aby se každý sám přičinil o své blaho)

- Levicové strany se snaží chránit především zájmy zaměstnanců na úkor zaměstnavatelů
- Pravicové strany prosazují spíše rovnostářský postoj mezi zaměstnanci a zaměstnavateli (kladen důraz na smluvní volnost)

Poměrně novým fenoménem se staly takzvané masové strany nebo catch-all parties. Masové strany mají za svůj hlavní cíl oslovit co největší masu voličů. Oproti tradičním stranám pravolevého spektra nejsou příliš ideologicky vyhraněné, aby zbytečně neodrazovaly voliče, jejich organizace je vysoce elitářská. Program těchto stran nemá zájem na konstrukci programů s hlubokou ideologickou myšlenkou a vymezením, snahy těchto stran se zaměřují na témata, která zajímají většinu voličů a zároveň nejsou přehnaně konfliktní. Strany si pro úspěch ve volbách vybírají jasná témata, která jsou voličům snadno srozumitelná a k nastíněným tématům jsou nastolována jasná a logická (alespoň zdánlivě) řešení, která dokáže pochopit člověk nehledě na vzdělání, obor či společenskou vrstvu. (Catch-all thesis lemure, 2011)

(Politické strany z hlediska teorie catch-all party, RŮŽIČKA) Obě strany mají velkou voličskou základnu a jejich programy se dotýkají podobných či stejných témat a otázek, čili snaží se oslovit masy.

3.3 Radikalismus a extremismus

Pojem radikalismus a extremismus je mnohdy zaměňován či spojován. Výraz extremismus můžeme najít ve slovníku společenských věd od druhé poloviny dvacátého století. Výše uvedený pojem je přejat z latinského extremus (nejzazší), což označovalo nejdále ležící pozici. Extremismus lze proto definovat jako souhrnný pojem pro politické síly na konci pravo-levého spektra. Tedy postoje nejvíce se odkloňující od středu.

Výraz radikalismus v sobě nese latinský slovtvorný základ radix (kořen, přeneseně původ nebo základ), tento výraz původně označoval boj demokratů, republikánů, socialistů či socialistických revolucionářů proti panství šlechty a za změnu společenského systému, až do jeho základní podstaty (až k jeho kořenům). Označení radikalismus bylo později používáno spíše pro označení nejprudších forem rozhodování. Blackwell ve své encyklopedii politického myšlení radikalismus definuje jako „schopnost podrobit existující okolnosti kritickému zpochybňování a hlásat reformu nebo zrušení těchto okolností, pokud jejich existenci nelze principiálně ospravedlnit“.

Problém s pojmy radikalismus a extremismus je především v tom, že jejich užití je poměrně volné, i když se obecně tvrdí, že radikalismus spadá ještě do ústavně konformního spektra demokratického řádu, naproti tomu extremismus už v ústavně konformním spektru pro svoji přílišnou vyhraněnost není.

Takto definované rozhraní je běžně užíváno ve Spolkové republice Německo, kvůli přesnosti vymezení pojmů a označení hnutí a stran. Naproti tomu v anglofonních zemích se politologové s terminologií podobnou té německé neztotožňují, respektive pro označení nejvyhraněnějších postojů na hraně spektra se používá označení radikální (což by v německé terminologii zcela naplňovalo pojem extrémní).

Extrémní a radikální strany a hnutí se řadí do skupiny ultrapravicových a ultralevicových hnutí.

Piero Ignazi navrhl tři kritéria, která měla sloužit pro přesnou identifikaci ultrapravicové strany:

- pohybují se na pravém okraji pravo-levého spektra, přičemž už žádná strana není napravo od ní
- má existovat napojení na fašistickou mytologii a principy
- měla by prezentovat témata a hodnoty zavrhnoucí demokracii

Ignaziho vymezení ovšem není zcela použitelné, jelikož mnoho stran krajně pravicových se nehlásí k odkazu fašismu ani nemá zájem se k němu hlásit, což přiznal i sám Ignazi. Proto podle něj stačí, aby strana splňovala ostatní dvě kritéria. (Hloušek a Kopeček, 2010, s. 211-212)

S těmito stranami se proto velice často pojí antisystémové postoje a je pro ně typické:

- dělení na „my a oni“
- národní identita
- přistěhovalectví
- lpění na zvýhodňování vlastních občanů
- tvrdý postoj k menšinám
- jasná hierarchie s pevným řádem
- represivní složky tvrdě potírající kriminalitu
- vyhraněnost vůči přistěhovalcům
- glorifikace vlastního národa a jeho „hrdinů“
- charismatický vůdce

Při pohledu na předešlý výčet a zamyšlení, vyvstává poměrně jasný obraz, stranám krajní pravice obvykle jde o vytvoření státu, který by byl silný, etnicky homogenní, s pevným řádem a autoritativním režimem. Menšiny jsou obvykle používány jako silné téma pro přilákání voličů, stejně jako vyzdvihování pochybení a špatnost stávajícího režimu. (Hloušek a Kopeček, 2010)

V České republice se používá nejčastěji pro označení stran s radikálními a extrémními postoji výraz krajní, bez dalšího podrobnějšího členění.

Pokud se blíže podíváme na krajní pravici v České republice, zjistíme, že vznikla v období mezi lety 1945 a 1989 jistá mrtvá zóna, kdy krajně pravicové strany prakticky neexistovaly. Krátce po Sametové revoluci se však opět začali objevovat příznivci krajní pravice a pokoušeli se navázat na odkaz fašistických či ultranacionalistických stran z období První republiky. Stojí ovšem za zmínku, že ideologie těchto stran, ať záměrně nebo z nedostatku znalostí, byla mnohdy příznivci krajní pravice překrucována, mylně interpretována či účelově využívána ve špatném kontextu. Dobrým příkladem může být, že prvorepublikové fašistické hnutí se vyznačovalo silně protiněmeckými postoji, ovšem někteří skinheads je uctívali jako prohitlerovské. (Mareš, 2003, s 109)

Asi nejvýznamnější krajně československou pravicovou stranou v polistopadovém období bylo Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ), kde se vyprofilovala velice známá a kontroverzní osobnost Miroslava Sládka. Strana se prohlašovala za zastupitelskou stranu prvorepublikové Agrární strany, zároveň se snažila navazovat na ostatní republikánské strany v Evropě. Zároveň se SPR-RSČ projevovala jako strana anti-systémová (strana, která má zájem na změně stávajících struktur, nesouhlasí se zavedenými pořádky), kdy se otevřeně vyhrazovala vůči Občanskému fóru (OF) a Veřejnosti proti násilí (VPN), kdy je samotným Sládkem prohlašováno, že obě organizace měly svůj velký a nezanedbatelný díl při boji proti totalitní diktatuře, ovšem je zároveň zcela nepřijatelné, aby OF a VNP byly jakkoliv nadřazené politickým stranám, protože hrozí, že by se tyto organizace dostaly do pozice diktátorů.

SPR-RSČ byla z počátku velice okrajová strana s marginálním významem, byla propojována se skandály a excesy svých čelních představitelů, což stanu poněkud poškozovalo.

Ovšem od února roku 1991 se začaly preference SPR-RSČ poměrně prudce zvedat z 1 % na 6 %. Výše popsaný dramatický vzestup zapříčinily především Sládkovo úspěšné

oslovení voličů nepříznivě ovlivněných probíhající transformaci a také militantní antikomunisty, mezi které patřili například bývalí političtí vězni a emigranti. Miroslav Sládek si získal mnoho odpůrců díky svým tvrdým výrokům vůči menšinám (především vůči romské menšině), později v roce 2001 byla činnost SPR-RSČ zrušena kvůli předlužení a pro tento čin byl Miroslav Sládek stíhán a souzen. Zároveň však byla založena nástupnická strana Republikáni Miroslava Sládka (RMS). (Mareš, 2003)

3.4 Extremistické projevy DSSS

Následující kapitola se bude zabývat důvody, pro které si strana DSSS mnohdy vysluhuje označení extrémní či extremistická, porovnáme weby DSSS, DS a médií.

Začněme pohledem do minulosti, konkrétně do roku 2003, kdy vznikala Dělnická strana (strana, jejíž nástupnickou organizací je Dělnická Strana Sociální Spravedlnosti), v ustavujícím manifestu představitelé Dělnické strany (DS) jasně deklarovali, že hodlají oponovat celému politickému spektru v rámci demokratického parlamentního systému a hlásí se ke kořenům původního dělnického hnutí z 19. století. Tímto představitelé tehdejší Dělnické strany (nynější Dělnické Strany Sociální Spravedlnosti) jasně deklarovali svoji antisystémovost již v počátcích strany. Strana dále deklarovala své znepokojení nad hospodářstvím, sociální politikou státu, snižující se důvěryhodností politické reprezentace a spojením politické reprezentace s podvody a úplatkářstvím.

Dělnická Strana jako taková byla dlouhou dobu v pozadí, její kandidáti zpravidla nekandidovali pod hlavičkou Dělnické strany, ale například v roce 2004 ve volbách do Evropského parlamentu kandidoval zástupce Dělnické strany pod Pravou alternativou. V roce 2006 ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky kandidovali zástupci Dělnické strany pod stranou Právo a Spravedlnost. Velký přelom nastal v roce 2008, díky mediálně velice exponovanému incidentu v Litvínově. Incident jako takový dostal svůj základ dne 1.10. 2008, obyvatelé sídliště Janov v Litvínově poslali dopis Ombutsmanovi, kvůli neutěšené situaci v Janovském sídlišti a problematickém soužití s nepřizpůsobivými občany (jsou zmiňováni především Romové). V dopise místní občané vyjadřují zoufalost a bezradnost se současnou neutěšenou situací v Janovském sídlišti. 4.10. 2008 přijíždí do Litvínova dvanáctičlenná skupina OS-DS (Ochranné sbory Dělnické strany), po svém příjezdu prohlásili, že nepřijeli vyvolávat konflikt, ale naopak na situaci a problémy Janovského sídliště upozornit. Skupina procházela Janovským sídlištěm a rozdávala letáky. Skupiny Romů začaly následně na skupinu OS-DS pokřikovat různá

vulgární gesta a následně i plivat, konflikt se postupně vyostřoval, až Policie České republiky, která byla také Romy slovně napadena, byla nucena doprovázet skupinu OS-DS, na vlakovém nádraží je očekával místostarosta Litvínova Martin Klika, který skupinu OS-DS varoval, aby se již na Janovské sídliště nevraceli, načež jim byl příslušníky Policie České republiky zakázán po dobu víkendu vstup na území sídliště. 18.10. 2008 se konal pochod a shromáždění na náměstí Míru v Litvínově pořádané Dělnickou stranou, kterého se účastnilo na 300 osob. Účastníci vyslechli několik projevů řečníků, shromáždění bylo následně označeno starostou Milanem Šťovičkem za neoprávněné a bylo rozpuštěno, během rozchodu nastaly nepokoje, kdy účastníci napadli dozorující policisty. 17.11. 2008 se konal další pochod a shromáždění Dělnické strany v Litvínově. Na akci přijelo mezi 500 a 600 příznivci Dělnické strany a okolo 200 místních občanů. Policie České republiky (PČR) se na případné nepokoje velice dobře připravila, na místě bylo okolo tisíce příslušníků PČR a situaci ze vzduchu monitoroval vrtulník. Účastníci shromáždění na náměstí Míru vyslechli projev předsedy Dělnické strany Tomáše Vandase, poté se účastníci shromáždění pokusili proniknout do sídliště Janov, v průniku jim zabránili příslušníci Policie České republiky, následně nastaly masivní nepokoje a výtržnosti. Příslušníci PČR byli nuceni proti výtržníkům tvrdě zasáhnout.

Dělnická Strana Sociální Spravedlnosti (DSSS) vznikla již během aktivního působení Dělnické Strany, ovšem byla v pozadí a nebyla příliš veřejně exponovaná. Skutečný vliv DSSS získala až po 17. únoru 2010, kdy byla Nejvyšším správním soudem Dělnická strana rozpuštěna z důvodů provázanosti symbolů a idejí s německým národním socialismem. DSSS ve svých výrocích a programu se jeví proti Dělnické Straně výrazně umírněněji, programová listina se hlásí opět k znepokojivým postojům vůči současné vládě a politické reprezentaci. Dále DSSS proklamuje svoji pronárodní politickou orientaci, snahu chránit pracující, seniory, studenty a matky s dětmi. Mezi ostatní proklamované ideje zdůrazňuje svoje demokratické principy, kdy vystupují proti jakékoliv diskriminaci a zdůrazňuje, že nikdo nesmí být trestán za projevení vlastního názoru.

Výše uvedené zdroje byly čerpány především ze zdrojů DS a DSSS.

Mediální obraz Dělnické Strany Sociální Spravedlnosti má jednoznačně negativní mediální obraz. Pokud například na serveru www.iDnes.cz vyhledáme vyhledávačem heslo Dělnická strana, zobrazí se mnoho článků odkazující na spojitost Dělnické strany s rasismem, extremismem, nepovolenými manifestacemi a spojením s hnutími potlačujícími lidská práva a svobody. Výborným příkladem projevu špatného mediálního obrazu DSSS je článek ze serveru www.iDnes.cz, který se jmenuje „Extremisté z DSSS chtějí do voleb,

lidi budou vábit na anticikánismus“, pokud si nadpis postupně rozebereme, dostaneme se k následujícímu schématu sdělení, DSSS je strana extremistická, která zakládá svůj politický program na xenofobních postojích vůči romskému etniku. Tento článek není ojedinělý, co se týká spojení DSSS s označením extremisté. Dále lze v článku najít odkaz na možnou spojitost DSSS s organizací Národní odpor, což je v současné době zakázaná ultrapravicová organizace. Další články odkazují na konflikty ve Vimperku, kde příznivci DSSS měli napadnout slovně i fyzicky zpěvačku černé pleti Tonyu Graves. Další den se na náměstí Svobody konal meeting DSSS, kde její předseda Tomáš Vandas pronášel projev o nutnosti řešit nepřizpůsobivé romské spoluobčany, kteří jsou v konfliktu s majoritním obyvatelstvem. Opět se dostáváme k výše uvedeným schématům, DSSS a její příznivci se projevují xenofobně či otevřeně rasisticky a k jejich hlavním tématům patří řešení romské menšiny. Dalším zkoumaným zpravodajským serverem byly www.novinky.cz, kdy po zadání hesla „Dělnická strana“ do vyhledavače se opět zobrazí články, v jejichž nadpisech nechybí slova a slovní spojení obsahující „radikálové“, „radikální“, „extremisti“ či „neonacistický“. V případě zaměnění hesla „Dělnická strana“ za heslo „DSSS“, se ve vyhledávači objeví totožné články a několik dalších článků navíc s podobnými či stejnými výrazy.

Stejný nebo velice podobný obraz dostaneme prakticky ze všech českých zpravodajských serverů, vždy při vyhledávání výrazů „Dělnická strana“ nebo „DSSS“ dostaneme reportáže, které se budou zabývat extremismem, radikalismem nebo spojením výše uvedených organizací s trestnou činností jako je výtržnictví, nedovolené shromažďování či propagace krajní pravice. Při prozkoumání serveru www.radnice-litvinov.cz, který je informačním serverem DSSS, na kterém vydává strana jistou formu vlastního webového zpravodajství, můžeme i zde v jimi publikovaných člancích najít jednoznačnou protivládní rétoriku. Mezi další odklony proti běžně nastolenému standardu v českých médiích, je ve všech zprávách na výše uvedeném serveru označováno romské etnikum jako cikánské etnikum. V člancích jako takových zaznívá častá kritika na neschopnost vlády, zajistit bezpečí občanů v krizových regionech, dále podpořenou o zprávy, které referují o snižování stavů příslušníků PČR. V návaznosti na snižující se stavy informují a podporují budování občanských hlídek, jež mají svépomocí občanů zajistit pořádek. Mezi dalšími zprávami je obvykle interpretace různých společensko-ekonomických jevů, jako je například zdražování vajec. V neposlední řadě jsou mezi častými reportážemi především zprávy o průběhu a výsledku pochodů či různých jiných manifestací a shromáždění. V některých člancích je patrná snaha o projevoování pozitivního postoje širší veřejnosti vůči

DSSS, kdy se snaží ukázat například podporu studentů, důchodců a v několika málo případech i Romů.

Při analýze výše uvedeného můžeme dojít k závěru, že společnost vzhledem k silnému vlivu médií a všeobecně negativní rétorice k DSSS bude stranu vnímat obecně jako rizikovou, s protidemokratickým programem, který je mimo jiné zaměřen na potírání minorit a přistěhovalců. Naproti tomu příznivci DSSS pravděpodobně stranu vnímají jako alternativu k současnému politickému spektru, ze kterého necítí dostatečnou oporu, případně se nedokáží ztotožnit s programy středových politických stran.

3.5 Volič DSSS

Na tomto místě se pokusíme vystihnout a obecně popsat voliče krajní pravice a následně se pokusíme přiblížit přímo k voliči DSSS.

K úvodnímu zamyšlení si projdeme několik výňatků z práce, která se zabývala extrémní pravici na konci devadesátých let:

„Piero Ignazi tvrdí, že úspěch extremistické pravice je založen na postindustriální krizi identity. Rasistické a xenofobní požadavky na obranu národní identity jsou podle něj reakcí na atomizaci moderního života, kde „úspěch a individualismus přerušily ochrannou síť tradičních pout“. Spojení mezi „ztrátou afektivních kořenů“ a autoritářskými postoji, které pravicovým extremistům nahrávají, je v Ignaziho interpretaci zvýšená míra anomie.

Radikální pravicové strany měly podle Ignaziho nahradit umírněnou pravici tím, že zaujaly ráznější stanovisko v případě národní identity a uprchlíků, ale stejně tak při obhajobě práva a pořádku a diskusi o roli stran a demokracie obecně.

Obdobně je existence extrémní pravice podle Betze reakcí na příchod informační, konzumní a postindustriální společnosti a na sociální náklady zrychlené modernizace. Roste význam vysoce kvalifikované práce v řízení, výzkumu, vývoji a poradenství, roste poptávka po vyšším formálním vzdělání, vyšší kvalifikaci a delší praxi. Upadá hodnocení nekvalifikované a polokvalifikované práce ve výrobě. Společnost se dělí na dvě skupiny: dvě třetiny společnosti tvoří bohatí, vzdělání a zabezpečení příslušníci střední třídy (zaměstnanci, státní úředníci, odborníci a modré límečky zaměstnané v postfordistické továrně), zbylou třetinu pak nekvalifikovaní a polokvalifikovaní dělníci ve výrobních sektorech, mladí lidé bez dostatečného formálního vzdělání a praxe a rostoucí sektor dlouhodobě nezaměstnaných.

Podle Betze za úspěchem extrémní pravice stojí agregace zájmů části dělnické třídy a také části nižší střední a nové střední třídy. Dělníci se cítí ohroženi omezenými životními šancemi, rostoucí nezaměstnaností, nedostatečným vlastním vzděláním a špatnými bytovými podmínkami, a obrací proto svá obvinění proti imigrantům. Na druhé straně se část nižší střední a nové střední třídy ztotožňuje s voláním po snížení daní, omezení neproduktivní byrokracie, nákladných sociálních programů a státních intervencí.

Konečný výrazný politický úspěch pravicových extremistů tedy není opřen jen o marginalizované skupiny, které patří k „prohrávajícím“ v procesu modernizace, ale i o její „vítěze“.

Dalším z příznivých sociálních vlivů, které obecně vzato extremistické pravici nahrávají do karet, je vysoká nezaměstnanost. Koexistence přílivu imigrantů a rostoucí (vysoké) nezaměstnanosti dává extremistům do ruky velmi silný argument. Často je slyšet volání: „berou našim lidem práci“, což bývá často doplněno argumentem o vlivu imigrantů na rostoucí kriminalitu. V projevech představitelů pravicových extremistů bývají tyto přímé argumenty zpravidla doplňovány snahou o obranu národního zájmu a identity, ale zároveň i o ochranu práva jiných kultur na vlastní rozvoj se pro pravicové extremisty otevírá prostor v okamžiku, kdy existující strany neuspokojují poptávku po otevřené ekonomice a zároveň autoritářské politice. K tomu se podle něj může přidat nejednotnost existující pravice nebo její přesun ke středu politického spektra. Pokud podobný posun ke středu zaznamená i levice, zvyšují se dále šance extremistů, protože podobnost stran vlevo i vpravo vede k odcizení autoritářštějších voličů a může je dovést až k volbě extrémních stran.“ (Sociální zázemí extrémní pravice v ČR, 1999)

Po prostudování výše nastíněného se dostáváme k poměrně jasně rýsujícímu se obrazu voličské základny krajní pravice – obecně se bude jednat o občany s nižšími příjmy, s nízkou nebo žádnou kvalifikací nebo s těmi, kteří pracují na neperspektivních pozicích.

Jak je výše uvedeno z předešlých důvodů a faktů, že volič není schopen najít u jiných středových politických uskupení vhodnou oporu či odpovědi na své problémy, začne hledat alternativu, která se mu může nabízet na krajích křídlech politického spektra. Pokud se spojí jeho situace s problematikou přistěhovalců, kteří jsou ochotni pracovat za nižší mzdu, vzniká živná půda pro rasistické a xenofobní nálady a postoje. Nastíněné problémy jsou následně uchopeny obvykle krajně pravicovými stranami a mnohdy na nich stojí celá volební rétorika těchto stran. Rétorika krajní pravice je obvykle prezentována jako ochrana národa a národních hodnot. Vzhledem k stále více se oslabující pozici státu ve prospěch mezinárodních organizací jako je například Evropská unie, jsou následně výše popsání

voliči ochotní se přiklánět ke stranám, které jim jsou schopny slíbit silný národní stát, který tu bude především pro ně, ve kterém bude zajištěn blahobyt, práce, spravedlnost a sociální jistoty.

Pokud se vrátíme k voliči DSSS, můžeme předpokládat, že se bude jednat o velice podobně profilovaného člověka. Program DSSS slibuje již nastíněné jistoty, spravedlnost, pořádek a ochranu občanů. Uvedené tvrzení se dá podpořit i videi přímo na webových stránkách DSSS, kde předseda strany Vandas vystupuje v regionech s velkou nezaměstnaností a etnickými problémy menšin (konkrétně ve Varnsdorfu a Havířově). Právě v těchto regionech mohou strany jako DSSS najít dostatek voličů, kteří jsou nespokojeni se svými společensko-ekonomickými poměry.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části práce Problematika extremistických stran v ČR, bude vyhodnoceno statistické šetření, zaměřené zejména na průměrné mzdy obyvatel v dané lokalitě, nezaměstnanost, kriminalitu a výdaje domácností. Uvedené údaje byly pořízeny v roce 2010, kdy proběhly volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Část dat byla pořízena v letech dřívějších z důvodů ilustrace situace, která předcházela parlamentním volbám v roce 2010 (jedná se především o souhrnné údaje o bezpečnosti a kriminalitě ve sledovaných regionech). Shromážděné údaje budou přehledně seřazeny do tabulek s celkovými údaji, které budou uvedeny v procentech nebo absolutních číslech. Výsledky v tabulkách budou dále rozvíjeny v souvislostech a úvahách, které povedou k interpretaci a řešení nastolené otázky, zda je souvislost mezi horšící se společenskou a ekonomickou situací ve sledovaném regionu a vyšší volebností Dělnické strany sociální spravedlnosti.

4.1 Volební výsledky do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2010

28. a 29. května roku 2010 se uskutečnily do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, mezi vítěznými stranami, které se následně dostaly do Poslanecké sněmovny, byly Česká strana sociálně demokratická (dále ČSSD) s 56 % hlasů, Občanská demokratická strana (dále ODS) s 53 % hlasů, Tradice odpovědnost a prosperita 09 (dále TOP 09) se 41 % hlasů, Komunistická strana Čech a Moravy (dále KSČM) s 26 % procenty hlasů a v neposlední řadě Věci veřejné (dále VV) s 24 % hlasů. Tyto volby byly zajímavé především proto, že se v nich poprvé projeví tendence volit krajně pravicovou Dělnickou stranu sociální spravedlnosti (dále DSSS), která nikdy dříve své kandidáty nenechala kandidovat pod vlastním jménem. DSSS ve volbách do Poslanecké sněmovny získala pouze 1,14 % hlasů. Za povšimnutí ovšem stojí fakt, že v některých krajích České republiky byly volební výsledky i vyšší než dvojnásobně vysoké proti republikovému průměru. Tyto kraje se obecně vyznačují různými společenskými i ekonomickými problémy.

Tabulka č. 1 Výsledky voleb do PSP ČR 2010

	ODS	ČSSD	KSČM	DSSS
Celkem ČR	1 057 792 / 20,22 %	1 155 267 / 22,08 %	589 765 / 11,27 %	59 888 / 1,14 %
Hlavní město Praha	158 014 / 24,79 %	96 706 / 15,17 %	41 647 / 6,53 %	4 242 / 0,66 %
Středočeský kraj	150 465 / 23,87 %	129 368 / 20,52 %	69 368 / 11,00 %	6 034 / 0,95 %
Jihočeský kraj	71 173 / 21,36 %	68 468 / 20,55 %	40 738 / 12,22 %	3 641 / 1,09 %
Plzeňský kraj	59 253 / 21,14 %	61 688 / 22,01 %	35 077 / 12,51 %	3 096 / 1,10 %
Karlovarský kraj	23 037 / 17,69 %	30 324 / 23,29 %	17 015 / 13,07 %	2 842 / 2,18 %
Ústecký kraj	63 605 / 17,38 %	91 214 / 24,93 %	49 900 / 13,64 %	9 575 / 2,61 %
Liberecký kraj	43 789 / 20,47 %	41 512 / 19,40 %	22 086 / 10,32 %	2 720 / 1,27 %
Královéhradecký kraj	58 165 / 20,12 %	57 427 / 19,87 %	30 791 / 10,65 %	3 753 / 1,29 %
Pardubický kraj	52 220 / 19,42 %	59 040 / 21,95 %	30 161 / 11,21 %	2 833 / 1,05 %
Vysočina	46 657 / 17,22 %	63 486 / 23,43 %	36 349 / 13,41 %	2 290 / 0,84 %
Jihomoravský kraj	110 321 / 18,47 %	139 476 / 23,35 %	69 577 / 11,65 %	5 095 / 0,85 %
Olomoucký kraj	54 769 / 17,01 %	78 786 / 24,47 %	42 438 / 13,18 %	3 913 / 1,21 %
Zlínský kraj	64 222 / 20,81 %	67 691 / 21,93 %	30 991 / 10,04 %	2 268 / 0,73 %
Moravskoslezský kraj	102 102 / 17,49 %	170 081 / 29,13 %	73 627 / 12,68 %	7 586 / 1,29 %

Zdroj: Práce autora na základě údajů www.czso.cz

Pro lepší představu se můžeme v tabulce blíže podívat na souhrnné volební výsledky do Poslanecké sněmovny za kraje, ve kterých DSSS dosáhla nejlepších volebních výsledků, byly to konkrétně Ústecký kraj s 2,61 % hlasy, Karlovarský kraj s 2,18 % hlasy, Královéhradecký kraj s 1,29 % hlasy, Moravskoslezský kraj shodně s 1,29 % hlasy, Liberecký kraj s 1,27 % hlasy a Olomoucký kraj s 1,21 % hlasy. Tyto kraje budeme dále detailněji zkoumat a budeme se zabývat podmínkami v krajích a možnými důvody zvýšené oblíbenosti DSSS. Ve výše uvedené tabulce jsou uvedeny čtyři politické strany ODS, ČSSD, KSČM a DSSS. Tyto strany byly vybrány z důvodů ilustrace možných volebních preferencí, jak v celé České republice, tak v šesti výše uvedených krajích s nejvyšší

volebností DSSS. Výše uvedené strany byly vybrány z důvodu reprezentace celého politického spektra. Jako zástupce středopravicových stran byla vybrána ODS, která patří mezi nejoblíbenější strany v České republice a nejčastěji soutěží o voliče s druhou významnou středolevicovou stranou ČSSD. Tyto dvě politické strany se dají považovat za nejsilnější strany na české politické scéně. Obvykle vítězí ve volbách do Poslanecké sněmovny a následně sestavují vlády samostatní případně s některými dalšími stranami vládní koalice. Naproti tomu KSČM je zástupcem krajně levicových stran, která, ačkoliv je mnohdy exponována v médiích jako strana, kterou by bylo vzhledem k její minulosti bylo vhodné zrušit, má stále solidní voličskou základnu a pravidelně se dostává jako významná strana do Poslanecké sněmovny. Poslední ve výčtu stran je DSSS, která je na české politické scéně poměrně nová, avšak poznamenaná značnými skandály spojenými s neonacistickými radikály, nepovolenými demonstracemi a vyostřenou rétorikou vůči menšinovým etnikům a přistěhovalcům. DSSS je zástupcem stran krajní pravice, oproti krajně levicové KSČM se jedná o zcela minoritní stranu, avšak je třeba brát v potaz její rostoucí volební preference.

Při bližším pohledu na kraje, kde byla zjištěna nejvyšší volebnost strany DSSS, můžeme dále identifikovat další jevy. Při pohledu na Ústecký kraj, kde byla nejvyšší volebnost DSSS, byla zároveň znatelně vyšší volebnost ČSSS oproti ODS o 7,55 %, o volebnosti KSČM by se dalo říct, že je v jistém průměru vzhledem k ostatním pěti krajům, na které se zaměříme. KSČM získala v Ústeckém, Karlovarském, Olomouckém a Moravskoslezském kraji velice podobné výsledky v rozmezí 12,68 % až 13,64 %, přičemž nejnižší výsledek připadá Moravskoslezskému kraji, v ostatních třech krajích neklesl výsledek pod 13,07 % a nejvyššího výsledku dosáhl kraj Ústecký, ve kterém KSČM dosáhlo na 13,64 % hlasů. Pokud přihlídneme k celorepublikovému průměru volebnosti KSČM 11,27% je zcela zjevné, že v těchto krajích je výsledek KSČM nadprůměrný proti zbytku České republiky. Navíc je vhodné podotknout, že nejvyšší volebnosti ve výše uvedených šesti krajích dosáhla strana DSSS i KSČM. V žádném jiném kraji České republiky tyto strany nedosáhly takto vysokých výsledků, přičemž shodně jak KSČM tak DSSS dosáhly nejvyšší volebnosti právě v Ústeckém kraji. Kraj s druhou nejvyšší volebností DSSS byl Karlovarský kraj, kde DSSS dosáhla 2,18 % hlasů, KSČM zde dosáhla třetího nejlepšího výsledku ze sledovaných krajů konkrétně 13,07 %. ČSSD zde opět dosáhla znatelně lepších výsledků oproti ODS, kdy byl rozdíl mezi oběma stranami 5,62 % hlasů. Královéhradecký kraj do jisté míry narušuje nastolenou tendenci, kterou jsme mohli doposud sledovat. V první řadě, ačkoliv zde byl výsledek volebnosti DSSS

1,29 % stejně jako například v Moravskoslezském kraji, tak zde ODS a ČSSD dosáhla velice vyrovnaných výsledků, konkrétně 20,12 % hlasů pro ODS a 19,87 % hlasů pro ČSSD, což je patrný rozdíl oproti ostatním dvěma krajům, ve kterých byl vývoj příznivější pro ČSSD, další odlišností je i nižší volebnost KSČM, která v tomto kraji nedosáhla ani republikového průměru 11,27 % hlasů, ale pouze 10,67 % hlasů. Téměř shodný vývoj lze pozorovat i u Libereckého kraje, ve kterém opět středopravicová ODS a ČSSD, dosáhla velice vyrovnaných výsledků, ačkoliv byl již patrný jistý drobný odstup. Přesněji to bylo 20,47 % hlasů pro ODS a 19,40 % hlasů pro ČSSD, což činí rozdíl 0,97 % hlasů. DSSS ovšem v Libereckém kraji oproti Královéhradeckému kraji měla mírně nižší volebnost, která činila 1,27 % hlasů. V Moravskoslezském kraji byl vývoj opět přikloněn blíže k tendenci jakou bylo možno pozorovat u Ústeckého a Karlovarského kraje, DSSS zde získala 1,29 % hlasů, na druhou stranu je vhodné podotknout, že i když se vzhledem k ostatním sledovaným krajům jedná o výsledek spíše průměrný co do procentního podílu, tak při přepočtu na jednotlivé hlasy dostaneme výsledek 7586 hlasů, což je druhý nejvyšší počet hlasů, který DSSS v České republice během parlamentních voleb získala, jediný vyšší počet odevzdaných hlasů pro DSSS byl v Ústeckém kraji, kde součet činil 9575 hlasů. Dále při srovnání volebnosti ODS a ČSSD můžeme sledovat opětovnou vyšší oblibu ČSSD, která v Moravskoslezském kraji získala jednoznačně nejvyšší podporu ze všech šesti sledovaných krajů, ČSSD na Moravskoslezsku volilo 29,13 % obyvatel, naproti tomu ODS bylo ochotno volit pouze 17,49 % obyvatel, což jsou velice podobné výsledky, jakých ODS dosáhla například v Ústeckém a Karlovarském kraji. Naproti tomu KSČM v Moravskoslezském kraji oproti Ústeckému a Karlovarskému kraji dosáhla mírně nižšího počtu hlasů, konkrétně 12,68 % hlasů, i přesto se jedná o výsledek, který je oproti republikovému průměru nadprůměrný. Olomoucký kraj se řadí po bok Ústeckého a Karlovarského kraje, jejichž volební výsledky v podstatě kopírují vývoj a drží se nastoleného modelu ČSSD má vyšší volebnost než ODS, kdy ČSSD získala 24,47 % hlasů a ODS 17,01 % hlasů, tento model rozložení hlasů mezi ODS a ČSSD je téměř přesně shodný s Ústeckým krajem. KSČM v Olomouckém kraji získala druhý nejvyšší počet hlasů, a to jak mezi sledovanými krajy, tak i co se týče srovnání s celou Českou republikou, přesněji to bylo 13,18 % hlasů. DSSS v Olomouckém kraji získala 1,21 % hlasů, což je nejnižší procentuelní výsledek ze všech krajů, na které se budeme dále zaměřovat, avšak je nezbytné podotknout, že s počtem 3913 hlasů, převyšuje jak Karlovarský, Liberecký tak i Královéhradecký kraj.

Při interpretaci a následné sumarizaci výše uvedených výsledků z tabulky věnující se

volbám do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky roce 2010, jsme si mohli povšimnout několika v podstatě pravidelných jevů, které velice podobně kopírovaly vývoj ve čtyřech, ze šesti vybraných krajů, zajímavé je, že ve dvou krajích, ve kterých se tendence, která byla objevena u ostatních krajů neobjevila, byla nalezena jiná tendence, která oba kraje také spojovala.

Při pohledu na výsledky voleb do poslanecké sněmovny v Ústeckém, Karlovarském, Moravskoslezském a Olomouckém kraji, byl jasně patrný příklon většinové společnosti ke středovým stranám politického spektra, není žádným překvapením, že tyto středové strany (ODS a ČSSD) získaly největší počet hlasů, jak ve sledovaných krajích, tak v celé České republice, nicméně je pokud se budeme zabývat daty hlouběji, tak můžeme spatřit jasný příklon k středolevicové ČSSD, která byla vždy více volená než středopravicová ODS. ČSSD měla ve výše uvedených krajích vždy vyšší podíl hlasů o 5,5 % a více procent, v návaznosti na tento jev je vhodné zmínit, že i krajně levicová KSČM dosáhla v této oblasti nejlepších volebních výsledků z celé České republiky, ve všech čtyřech krajích její procentuelní volební výsledky byly vyšší než celorepublikový průměr. Pokud se podíváme na Liberecký a Královéhradecký kraj, spatříme odlišnou volební tendenci od Ústeckého, Karlovarského a Moravskoslezského kraje. Především si musíme povšimnout rovnosti mezi středovými stranami ODS a ČSSD, rovnost není úplná, velice mírnou výhodu má ODS, která vždy získala o méně než jedno procento větší počet hlasů než ČSSD. Procentuelní podíl hlasů pro KSČM se držel o necelá dvě procenta pod republikovým průměrem.

Při shrnutí výše uvedených skutečností, můžeme dojít k několika závěrům. Občané v Ústeckém, Karlovarském, Moravskoslezském a Olomouckém kraji většinově inklinují k levicovým stranám politického spektra, v tomto spektru pak spíše volí středovou ČSSD, z levicových stran se také těší oproti ČSSD mnohem vyhraněnější KSČM. Pokud vezmeme v úvahu tyto poznatky, je možné dojít k závěru, že občané v krajích očekávají od levicových stran, hlásajících ve svých programech rovnostářství, podporu, rodin, školáků a seniorů, jistotu a stabilitu pro širokou veřejnost. Důvod, proč se následně kloní k ČSSD může být takový, že v programu strany spatřují podobné prvky slibující jistotu a bezpečnost a zároveň možné zklamání z počínání tradičních stran, které dlouhodobě účinkují na české politické scéně. V Libereckém a Královéhradeckém kraji byla mezi středovými stranami jistá vyrovnanost a krajně levicová KSČM, zde zaznamenala nižší přízeň voličů než v ostatních čtyřech výše uvedených krajích. V tomto případě je obtížnější vyřknout jednoznačný názor, z jakého důvodu dopadly volby tímto způsobem a proč byla

takto vysoká podpora DSSS, je možné, že i zde se prosazují tendence podpořit novou radikální stranu, která slibuje zlepšení situace seniorů, pracujících a rodin s dětmi.

4.2 Životní podmínky ve sledovaných krajích

Kapitola životní podmínky ve sledovaných krajích se pokusí odhalit spojitost mezi životní úrovní ve sledovaných krajích a volebností DSSS, zaměříme se především na průměrné platy v jednotlivých krajích, úroveň kriminality, výši výdajů na vyplácení dávek státní sociální podpory a nezaměstnanost.

Před tím, než si uvedeme podrobnější tabulky s detailními údaji o situaci ve sledovaných krajích, projdeme a vyhodnotíme stručnější tabulku, se základním nástinem situace, která sledované regiony provází. Tato tabulka přehledně zobrazuje údaje o nezaměstnanosti, průměrné mzdě v krajích, výši vyplácených dávek státní sociální podpory (SSP) a volebnost DSSS, v tabulce nechybí souhrnné údaje průměrných hodnot za celou Českou republiku. Výše uvedené údaje se vztahují na rok 2010, ve kterém se odehrály volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Tabulka č. 2 Srovnání volebnosti DSSS se sociálně-ekonomickými podmínkami ve sledovaných krajích

Kraj	Nezaměstnanost	Průměrná mzda	Vyplacené dávky SSP (v mil. Kč)	Volebnost DSSS (Celkový počet hlasů / % podíl)
Karlovarský	11,40%	20 718 Kč	1334	2 842 / 2,18 %
Královéhradecký	8,37%	21 584 Kč	2103	3 753 / 1,29 %
Liberecký	10,54%	22 642 Kč	1857	2 720 / 1,27 %
Moravsko-slezský	12,36%	22 709 Kč	5346	7 586 / 1,29 %
Olomoucký	12,49%	21 233 Kč	2515	3 913 / 1,21 %
Ústecký	13,90%	22 289 Kč	3852	9 575 / 2,61 %
Průměr ČR	9,6%	23 513 Kč	2914	59 888 / 1,14 %

Zdroj: Práce autora na základě údajů www.czso.cz

Při pohledu na výše uvedenou tabulku si můžeme povšimnout, že v drtivé většině případů je situace ve sledovaných krajích odlišná od republikového průměru. Nezaměstnanost ve všech krajích, kromě kraje Královéhradeckého, je poměrně výrazně nadprůměrná oproti republikovému průměru a v Královéhradeckém kraji je nižší vůči průměru o 1,23 %. Nejvyšších počtů nezaměstnaných dosáhl Ústecký a Olomoucký kraj s hodnotami 13,90 % a 12,49 %, což, pokud si uvědomíme, že v Ústeckém kraji žilo v dané době 836045 občanů, tak zjistíme, že bez práce v danou dobu bylo přibližně 116210 občanů kraje. V Olomouckém kraji ve stejnou dobu nemělo zaměstnání přibližně 80150 občanů, z celkového počtu 641681 občanů kraje. Po Ústeckém a Olomouckém kraji následuje kraj Moravskoslezský a Karlovarský, kde je nezaměstnanost na hodnotách 12,36 % a 11,40 %, což činí v Moravskoslezském kraji 153660 nezaměstnaných z celkového počtu 1243220 obyvatel. V Karlovarském kraji bylo bez práce 35050 obyvatel z celkového počtu 307444 obyvatel žijících v kraji. Nejnižší nezaměstnanosti dosáhli v Královéhradeckém a Libereckém kraji, jak již bylo výše nastíněno, Královéhradecký kraj se drží lehce pod republikovým průměrem nezaměstnanosti. V Libereckém kraji bylo ve sledovaném období bez práce 46275 z celkového počtu 439027 obyvatel kraje. V případě Královéhradeckého kraje bylo bez práce 464040 občanů z celkového počtu 307444 obyvatel kraje. Ačkoliv v Královéhradeckém kraji je nezaměstnanost pod průměrem České republiky, nelze tvrdit, že by se jednalo o zanedbatelné počty, co se nezaměstnaných týče.

Při bližším pohledu na průměrné mzdy ve sledovaných krajích nalezneme příslovečnou shodu, bez výjimky jsou průměrné mzdy pod hranicí průměrných příjmů v České republice. Celkově nejnižší hodnota průměrné mzdy byla zjištěna v Karlovarském kraji, průměrná mzda zde činila 20718 Kč, zároveň zde byla zjištěna čtvrtá nejvyšší nezaměstnanost za sledované kraje a mzda proti republikovému průměru byla nižší o 2795 Kč. Druhou nejnižší průměrnou mzdu pobírali zaměstnanci v Olomouckém kraji, kde byla průměrná mzda 21223 oproti republikovému průměru nižší o 2280 Kč, nezaměstnanost zde byla druhá nejvyšší ze sledovaných krajů. Třetí nejnižší průměrná mzda ze sledovaných krajů byla zjištěna v Královéhradeckém kraji, kde činila 21584, která byla oproti republikovému průměru mezd nižší o 1929 Kč. Čtvrtá nejnižší mzda byla zaznamenána v Ústeckém kraji, kde průměrná mzda činila 22289 Kč, což je oproti průměrnému platu v České republice nižší mzda o 1224 Kč, Ústecký kraj měl ze všech sledovaných krajů nejvyšší nezaměstnanost. Pátá nejnižší hodnota průměrných mezd byla zaznamenána v Libereckém kraji, která činila 22642 Kč, což je hodnota o 871 Kč nižší než hodnota průměrné mzdy v České republice. Liberecký kraj měl pátou nejvyšší nezaměstnanost ze

sledovaných krajů. Ze sledovaných krajů byly nejvyšší průměrné mzdy v Moravskoslezském kraji, kde průměrná mzda činila 22709 Kč, což je oproti celorepublikovému průměru nižší o 804 Kč. Ačkoliv jsou průměrné mzdy v Moravskoslezském kraji ze sledovaných krajů nejvyšší, tak zde panuje třetí nejvyšší nezaměstnanost.

Nyní si blíže rozebereme dávky státní sociální podpory v krajích, čísla uvedená v tabulce, která se nachází v úvodu kapitoly uvádí číslo, jehož hodnota je v milionech korun českých (celková hodnota čísla tedy má miliardovou hodnotu), abychom dosáhli přesnějších výsledků, které budou mít vyšší vypovídací hodnotu jsme hodnotu vyplacených dávek státní sociální podpory vydělili počtem obyvatel daného kraje a dostali jsme hodnotu, která udává kolik dávek SSP by každý občan kraje ročně pobíral (toto číslo je samozřejmě nereálné protože, všichni občané kraje dávky SSP nepobírají, avšak Český statistický úřad neuvádí počet občanů v krajích, kteří tyto dávky pobírají, proto se uchylujeme k tomuto ilustračnímu řešení), průměrnou hodnotu za celou Českou republiku jsme získali vydělením počtu obyvatel České republiky počtem krajů (číslo 14) a následně jsme průměrnou hodnotu dávek SSP vydělili průměrným počtem obyvatel krajů, pro názornost průměrný počet obyvatel v krajích je přibližně 750000 a průměrná hodnota vyplacených dávek SSP je 3885 Kč. Po aplikaci tohoto výpočtu zjišťujeme, že nejvyšší hodnota dávek SSP je vyplácena v Ústeckém kraji, kdy hodnota na vyplacení těchto dávek, je sice druhá nejvyšší v republice, avšak vzhledem k počtu obyvatel je průměrná vyplácená hodnota dávek SSP 4607 Kč, což je o 722 Kč vyšší než republikový průměr. Druhou nejvyšší hodnotu průměrně vyplacených dávek SSP na obyvatele byla zjištěna v Karlovarském kraji, konkrétně 4339 Kč, což je oproti republikovému průměru vyšší hodnota o 454 Kč, toto zjištění je nutné brát v úvahu především proto, že v Karlovarském kraji jsou náklady na SSP nejnižší ze všech sledovaných krajů, je to samozřejmě zapříčiněno tím, že v Karlovarském kraji žije ze všech sledovaných krajů nejméně obyvatel. Třetí nejvyšší hodnota průměrně vyplacených dávek SSP na občana byla zjištěna v Moravskoslezském kraji, tato hodnota činila 4300 Kč, což je oproti republikovému průměru vyšší hodnota o 415 Kč, v případě Moravskoslezského je vhodné podotknout, že se jedná o kraj s největším počtem obyvatel i největším objemem vyplacených dávek SSP. Čtvrtý v pořadí se umístil Liberecký kraj, jehož průměrná hodnota vyplacených dávek SSP na občana byla 4223 Kč, což je proti republikovému průměru o 338 Kč vyšší hodnota. Hodnota vynaložených nákladů na výplatu dávek SSP byla pátá nejvyšší ze sledovaných krajů. Na pomyslném pátém místě se umístil Olomoucký kraj, ve kterém byla průměrná výše dávek SSP na

občana 3913 Kč, což je oproti průměru České republiky hodnota o 28 Kč nižší, naproti tomu náklady na výplatu dávek SSP byly třetí nejvyšší ve sledovaných krajích. Nejnižší průměrná hodnota vyplácených dávek SSP byla zjištěna v Královéhradeckém kraji, tato hodnota činila 3793 Kč, což je o 92 Kč nižší hodnota, než činí republikový průměr. Královéhradecký kraj je tedy jediný, který se dostal pod republikový průměr vyplácených dávek SSP na občana. Náklady na vyplácení dávek SSP byly čtvrté nejvyšší ve sledovaných krajích. Pokud shrneme zjištěné údaje o vyplácených dávkách SSP, tak jsme oprávněni konstatovat, že výše celkových nákladů na vyplácení dávek SSP není samostatně zcela vypovídající, protože ve čtyřech ze šesti sledovaných krajů má nižší než republikový průměr. Pokud se ovšem zaměříme na průměrnou hodnotu vyplácených dávek SSP na občana, zjistíme, že pět ze šesti sledovaných krajů má vyšší než průměrné náklady na jednoho občana, který pobírá dávky SSP.

Pokud bychom měli celkově shrnout a interpretovat údaje z výše uvedené tabulky, docházíme k následujícím závěrům, že ve všech sledovaných krajích bez výjimky jsou mzdy pod hodnotou průměrné mzdy České republiky, nezaměstnanost je v pěti ze šesti sledovaných krajů vyšší, než činí republikový průměr, zvláště závažných hodnot dosahuje úroveň nezaměstnanosti v Ústeckém kraji, kde se blíží nezaměstnanost k hodnotě čtrnácti procent. Ačkoliv jsou celkové výdaje na dávky SSP nižší, než je republikový průměr, tak po přepočtu na jednotlivé občany zjistíme, že náklady na výplatu jednotlivých dávek SSP jsou znovu v pěti ze šesti případů vyšší (a v případě Ústeckého a Karlovarského kraje opravdu výrazně), než je průměr České republiky. Tyto základní údaje naznačují jistou tendenci, která se dá porovnat s volebností DSSS v těchto krajích. Ústecký kraj dominuje, ačkoliv v kraji není nejnižší průměrná mzda, avšak v ostatních ukazatelích jasně vede. V Ústeckém kraji je nejvyšší nezaměstnanost, druhé nejvyšší výdaje na vyplácení dávek SSP a průměrná výše dávky SSP na občana je nejvyšší ze všech sledovaných krajů, zároveň zde bylo odevzdáno 9575 hlasů pro DSSS při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky i procentuelní podíl hlasů 2,61 % byla jednoznačně nejvyšší z celé republiky. Druhým extrémem je ovšem Královéhradecký kraj, který má stejnou procentuelní volebnost DSSS jako Moravskoslezský kraj, avšak v Královéhradeckém kraji je nezaměstnanost nižší než je republikový průměr, má třetí nejnižší náklady na výplatu dávek SSP a zároveň nejnižší průměrné náklady na výplatu dávky SSP na občana. Naproti tomu je v Královéhradeckém kraji třetí nejnižší průměrná mzda ze sledovaných krajů. Celkově vzato by bylo možné říci, že Královéhradecký kraj působí v celkových úhrnech jako jistá výjimka oproti ostatním pěti sledovaným krajům. Karlovarský, Olomoucký,

Liberecký a Moravskoslezský kraj poměrně přesně kopírují trend mezi extrémními póly, jež tvoří Ústecký a Královéhradecký kraj. Ve všech čtyřech krajích je nadprůměrná nezaměstnanost, podprůměrná průměrná mzda a nadprůměrně vysoké průměrné náklady na výplatu dávek SSP na občana. Pokud se budeme držet domněnky, že DSSS se více volena v krajích, kde jsou negativní jevy jako vysoká nezaměstnanost, nízké mzdy a velká závislost občanů na dávkách SSP, tak jsme oprávněni tvrdit, že se tato domněnka prozatím poměrně jasně potvrzuje.

V následující tabulce bude detailně popsána příjmová situace domácností a jejich jednotlivých členů ve sledovaných krajích, v tabulce také nalezneme rozřazení podle vztahu k životnímu minimu (udává, jaký procentní násobek životního minima domácnost užívá a případně, zda se nenachází pod jeho hranicí), podíl osob ohrožených příjmovou chudobou, průměrné životní minimum domácností, vztah domácnosti vzhledem k mediánu průměrného příjmu na osobu v ČR a subjektivní názor člena domácnosti na schopnost vyjít s příjmem. Údaje uvedené v tabulce jsou příjmy domácností za jeden kalendářní rok. V následující analýze se zaměříme především na ukazatele podíl osob ohrožených příjmovou chudobou, průměrný příjem jednoho člena domácnosti, průměrné počty pracujících na domácnost, domácnost ve vztahu k životnímu minimu a subjektivní pohled na schopnost vyjít s příjmem.

Tabulka č. 3 Příjmy a vybrané ukazatele hospodařících domácností podle krajů v roce 2010

ŽIVOTNÍ PODMÍNKY

8-101. Příjmy^{*)} a vybrané ukazatele hospodařících domácností podle krajů v roce 2010
(výsledky výběrového šetření "Životní podmínky 2010")

	Česká republika <i>Czech Republic</i>						
		Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Olomoucký	Moravskoslezský
Počet domácností	4 149 665	121 640	331 353	172 227	219 081	245 204	489 388
v %	100,0	2,9	8,0	4,2	5,3	5,9	11,8
Počet členů domácnosti	10 402 836	304 534	825 391	435 827	549 307	635 010	1 235 921

v %	100,0	2,9	7,9	4,2	5,3	6,1	11,9
Průměrný počet na domácnost							
členů	2,51	2,50	2,49	2,53	2,51	2,59	2,53
pracujících	1,12	1,15	1,00	1,15	1,14	1,08	1,01
nezaopatřených dětí	0,56	0,59	0,56	0,59	0,57	0,60	0,56
nepracujících důchodců	0,58	0,53	0,59	0,61	0,62	0,61	0,61
Průměrný příjem na 1 člena domácnosti v roce 2009 (Kč)							
Hrubé peněžní příjmy	166 087	151 618	147 865	154 079	157 790	146 237	145 347
Příjmy z pracovní činnosti	122 347	110 990	105 900	110 655	112 933	103 922	101 393
Sociální příjmy	38 778	37 164	39 330	38 230	39 619	38 535	40 518
Ostatní příjmy	4 962	3 464	2 635	5 193	5 238	3 780	3 436
Čisté peněžní příjmy	143 118	131 697	128 415	134 161	137 156	127 935	127 160
z toho z hlavního zaměstnání	78 017	76 512	69 303	75 297	75 412	67 416	67 600
Naturální příjmy	3 351	2 753	3 423	3 416	3 199	3 457	2 721
Celkové čisté příjmy	146 468	134 450	131 838	137 577	140 355	131 392	129 881
Domácnosti podle vztahu příjmu ^{1), 2)} k životnímu minimu (ŽM) (%)							
pod ŽM	3,3	2,4	6,6	2,9	2,7	4,5	6,0
1,0–1,5 ŽM	3,8	3,7	4,4	5,7	2,5	3,8	4,4
1,5–2,0 ŽM	6,7	11,4	10,4	4,9	5,1	9,3	7,2
2,0–2,5 ŽM	11,4	8,9	12,2	14,2	11,3	11,9	14,1
2,5–3,0 ŽM	17,3	19,2	17,3	16,8	19,5	19,2	19,8
3,0–3,5 ŽM	13,8	12,8	13,1	16,6	15,2	14,7	14,0
3,5–4,0 ŽM	11,2	12,4	10,3	11,2	13,4	9,7	10,4
4,0–5,0 ŽM	14,0	14,7	13,0	14,8	17,1	13,1	11,8
5,0 a více ŽM	18,7	14,4	12,9	12,7	13,3	13,9	12,3
Průměrné měsíční životní minimum domácnosti ²⁾ (Kč)	6 493	6 475	6 441	6 544	6 485	6 697	6 528
Podíl osob ohrožených příjmovou chudobou (%)	9,5	12,9	16,0	8,2	7,9	14,4	13,6
Domácnosti podle vztahu k mediánu průměrného příjmu na osobu v ČR (%)							
do 40 % M	2,8	3,2	6,1	2,2	2,2	5,1	4,9
40–50 % M	2,4	1,8	3,2	2,5	1,7	2,9	3,4
50–60 % M	4,4	7,9	6,6	3,6	4,0	6,4	5,3
60–70 % M	6,3	4,8	8,7	7,8	6,5	6,0	7,4
70–80 % M	8,3	8,0	8,2	9,7	7,0	11,7	9,6
80 % a více M	75,9	74,3	67,2	74,3	78,6	67,9	69,5
Domácnost vycházela s příjmem podle subjektivního názoru člena domácnosti (%)							
s velkými obtížemi	8,2	5,5	13,5	6,9	4,9	12,3	11,4
s obtížemi	19,4	20,3	16,5	24,5	17,9	17,9	19,7
s menšími obtížemi	37,8	37,1	34,1	40,4	37,4	31,3	34,4
docela snadno	24,7	20,6	25,3	19,2	30,6	26,6	26,2
snadno a velmi snadno	9,9	16,5	10,6	9,0	9,2	11,9	8,4

^{*)} příjmy domácností jsou šetřeny za předchozí rok (2009)

¹⁾ čistý příjem po odečtení nákladů na bydlení

²⁾ podle nové metodiky od roku 2007

Zdroj: www.czso.cz

V Karlovarském kraji bylo zjištěno, že na jednu domácnost připadá 1,15 zaměstnance což je o 0,3 více, než činí průměr České republiky, dále bylo zjištěno, že domácnosti v Karlovarském kraji pobírají ročně čtvrté nejnížší hrubé peněžní příjmy, které jsou o 14469 Kč nižší hodnota, než činí republikový průměr, příjem z pracovní činnosti je v tomto kraji pátý nejnížší a oproti republikovému průměru je nižší o 11357 Kč, sociální příjmy jsou však nejnížší ze všech sledovaných krajů, což lze považovat za velice pozitivní prvek. Ostatní příjmy domácností v Karlovarském kraji jsou třetí nejnížší ze sledovaných krajů. Čisté peněžní příjmy jsou čtvrté nejnížší, naproti tomu příjem z hlavního zaměstnání je nejvyšší ze všech sledovaných krajů, avšak i přes to je příjem z hlavního zaměstnání o 1505 Kč nižší, než je republikový průměr. Pokud se blíže podíváme na vztah domácnosti k příjmům a jejich násobnému poměru vůči životnímu minimu, můžeme sledovat následující: domácností s příjmem pod hranicí životního minima je v kraji 2,4 %, což je nejméně ze všech sledovaných krajů a dokonce je to i hodnota, která je o 0,9 % nižší, než činí republikový průměr, nejvíce domácností, se nachází v pásmu příjmů, které jsou dva a půl až třikrát vyšší, než je životní minimum. V tomto pásmu se nachází 0 1,9 % více domácností, než činí republikový průměr, následně se domácnosti rozvrství mezi tři a půl až pěti násobkem životního minima v intervalu od 12,4 % až 14,7 %, v nejvyšší příjmové skupině pěti a více násobku životního minima se vyskytuje 14,4 % domácností, což je 0 4,3 % méně, než činí průměr České republiky. Co se subjektivního hodnocení schopnosti vyjít s příjmem týče, je na tom Karlovarský kraj relativně přijatelně, většinou občané svoji schopnost hodnotí nad průměrem republiky, snadno s příjmem vyjde o 6,6 % více občanů Karlovarského kraje, než průměrný Čech, docela snadno vyjde 20,6 % občanů kraje, což je o 4,1 % méně, než u průměrných Čechů. Schopnost vyjít s menšími obtížemi vyjádřilo nejvíce občanů jak v kraji, tak v celkovém republikovém průměru. Rozdíl mezi Karlovarským krajem a průměrem České republiky je 0,7 %. S obtížemi je schopno vyjít s příjmem o 0,9 % více občanů Karlovarského kraje, než průměrných Čechů. S velkými obtížemi vyjde s příjmem o 2,7 % méně obyvatel kraje než, činí republikový průměr. Podíl osob, jež ohrožuje příjmová chudoba, činí v kraji 12,9 %, což je čtvrtá nejvyšší hodnota ze sledovaných krajů a tato hodnota je proti průměru vyšší o 3,4 %. Celkově vzato bychom mohli říci, že občané Karlovarského kraje hodnotí schopnost vycházet s příjmy poměrně pozitivně, na druhou stranu je nutno podotknout, že i přesto jsou v kraji podprůměrné příjmy domácností i jejich členů, navíc se v kraji vyskytuje nadprůměrné procento občanů ohrožených příjmovou chudobou.

Ústecký kraj s průměrně jedním zaměstnancem na domácnost dopadl spolehlivě nejhůře ze

všech sledovaných krajů a dokonce i nejhůře ve srovnání s ostatními kraji v České republice, nikde tedy není méně zaměstnanců na jednu domácnost než v Ústeckém kraji. Hrubé peněžní příjmy jsou třetí nejhorší ve sledovaných krajích a jsou o 18222 Kč nižší, než činí republikový průměr. Příjmy z pracovní činnosti jsou třetí nejnižší, rozdíl mezi republikovým průměrem je 16447 Kč, sociální příjmy domácností jsou vzhledem k ostatním sledovaným krajům třetí nejvyšší, ostatní příjmy domácností jsou ovšem nejnižší ze všech sledovaných krajů a rozdíl oproti republikovému průměru je 2327 Kč což je téměř dvakrát nižší hodnota. Čisté peněžní příjmy domácností v Ústeckém kraji jsou třetí nejnižší ze sledovaných krajů, oproti republikovému průměru činí rozdíl téměř patnáct tisíc korun. Stejně tak příjmy z hlavní pracovní činnosti jsou třetí nejnižší ze všech sledovaných krajů, rozdíl oproti republikovému průměru činí téměř devět tisíc korun. Celkové čisté příjmy domácností jsou rovněž třetí nejnižší ze sledovaných krajů. Pokud pohlédneme na vztah domácností vzhledem k příjmům podle násobku životního minima, tak zjistíme, že pod hranicí životního minima v Ústeckém kraji žije 6,6 % domácností, což je bezkonkurenčně nejvyšší hodnota z celé České republiky, jediný kraj, který se k této hodnotě blíží, je Moravskoslezský kraj s 6 % domácností. Ústecký kraj má tedy dvojnásobný počet domácností žijící pod hranicí životního minima, než činí průměr celé České republiky. Naproti tomu v hladině dvou a půl až trojnásobku životního minima pobírá shodně 17,3 % obyvatel kraje jako průměr republiky, avšak v hladině pěti a více násobku životního minima se pohybuje o 5,8 % obyvatel méně, než činí republikový průměr. Také je důležité upozornit, že Ústecký kraj je první v procentuelním podílu občanů ohrožených příjmovou chudobou, v této kategorii převyšuje všechny sledované kraje, tak i všechny ostatní kraje v České republice, průměrnou hodnotu osob ohrožených příjmovou chudobou převyšuje o 7,5 %. V subjektivním hodnocení schopnosti vyjít s příjmem uvedlo 13,5 % občanů Ústeckého kraje, že má velké obtíže vyjít, tento údaj je opět nejvyšší jak za sledované kraje, tak za celou Českou republiku, nikde tento pocit nesdílelo více osob. Naproti tomu s obtížemi bylo schopno vyjít o 2,9 % méně občanů kraje než je průměr. Docela snadno dokáže vyjít s prostředky 25,3 % občanů kraje, což je o 0,6 % více než je republikový průměr a velmi snadno dokonce dokáže s příjmy vyjít o 0,7 % více občanů Ústeckého kraje, než činí průměr republiky. Pokud bychom tyto výsledky Ústeckého kraje měli shrnout, můžeme dojít k závěru, že Ústecký kraj tíží především mimořádně velké množství občanů ohrožených příjmovou chudobou, vysoké množství domácností žijících z příjmů pod hranicí životního minima a nejnižší průměrný počet pracujících na jednu domácnost. Příjmy jsou vzhledem k ostatní sledovaným krajům spíše

blíže k průměru.

Liberecký kraj, co se týče počtu pracujících na jednu domácnost, se pohybuje shodně s Karlovarským krajem na pátém místě, vzhledem ke sledovaným krajům a má o 0,3 pracujících občanů více na domácnost, než činí republikový průměr. Hrubé peněžní příjmy jsou vzhledem k ostatním sledovaným krajům na pátém místě a jsou o 12008 Kč nižší oproti republikovému průměru. Příjmy z pracovní činnosti jsou čtvrté nejnižší ze sledovaných krajů a rozdíl oproti republikovému průměru se blíží dvanácti tisícům korun. Sociální příjmy domácností jsou páté nejvyšší ze sledovaných krajů a jsou vzhledem k průměrným sociálním příjmům v České republice nižší o necelých pět set korun. Ostatní příjmy domácností jsou téměř na úrovni republikového průměru a liší se o 231 Kč ve prospěch Libereckého kraje. Čisté peněžní příjmy domácností jsou druhé nejvyšší ze sledovaných krajů, vyšší čisté peněžní příjmy jsou pouze v Královéhradeckém kraji i přesto jsou čisté peněžní příjmy domácností o 8957 Kč nižší, než činí republikový průměr. Příjem z hlavního zaměstnání činí 75297 Kč, což je o 2720 Kč méně, než činí průměr České republiky. Celkové čisté příjmy domácností v Libereckém kraji jsou vzhledem k domácnostem v ostatních sledovaných krajích druhé nejvyšší, vyšší příjmy jsou opět pouze v Královéhradeckém kraji, i přesto jsou celkové čisté příjmy domácností o téměř devět tisíc nižší, než je průměrná hodnota v České republice. Pokud pohlédneme na vztah příjmů domácností Libereckého kraje k životnímu minimu, zjistíme, že pod hranici životního minima se nachází 2,9 % domácností kraje, což je čtvrtá nejvyšší hodnota, která je i přesto o 0,4 % nižší, než činí republikový průměr. V pásmu 1,0 až 1,5 násobku životního minima se nachází v Libereckém kraji 5,7 % domácností, což je nejvíce ve sledovaných krajích a převyšuje to republikový průměr o 1,9 %. Toto je zároveň nejvyšší hodnota zjištěná v celé České republice. Nejvíce domácností (16,8 %) v Libereckém kraji se shodně nachází v pásmu dvou a půl až trojnásobku životního minima, následné druhé nejvyšší počet domácností Libereckého kraje zaujímá pozici v pásmu tři a půl až čtyřnásobku životního minima (16,6 %). Měření dále prokázalo, že příjmovou chudobou je v Libereckém kraji ohroženo 8,2 % občanů, což je druhý nejlepší výsledek ze sledovaných krajů, naměřená hodnota je zároveň o 1,3 % nižší, než průměr České republiky. Při rozboru subjektivního názoru na schopnost vyjít s příjmem s menšími obtížemi dle výzkumu dokáže 40,4% domácností Libereckého kraje. Naměřená hodnota je nejvyšší ze všech sledovaných krajů. S obtížemi dokáže vyjít 24,5 % domácností v kraji, tato hodnota je proti republikovému průměru o 5,1 % vyšší. Docela snadno dokáže vyjít s příjmem o 5,5 % méně domácností, než činí průměrná hodnota v České republice. Situace v Libereckém

kraji by se dala vzhledem k příjmům a schopnosti vyjít s finančními prostředky následovně, v Libereckém kraji jsou oproti ostatním sledovaným krajům velice dobré a řadí se k nejvyšším (i přesto jsou pod republikovým průměrem). Procento občanů ohrožených příjmovou chudobou je dokonce menší, než činí průměrná hodnota za celou Českou republiku. Vzhledem k životnímu minimu se domácnosti pohybují nejvíce dvou až tři a půl násobkem životního minima, domácností pod hranicí životního minima je méně, než v celorepublikovém průměru.

Královéhradecký kraj má čtvrtý nejnižší počet pracovníků na jednu domácnost činí 1,14, což je o 0,2 pracovníka více, než činí republikový průměr. Vzhledem k předchozí tendenci jsme i zde mohli sledovat nejvyšší hrubé příjmy domácnosti ze sledovaných krajů, které jsou ovšem oproti republikovému průměru o 9008 Kč nižší. Příjmy z pracovní činnosti jsou taktéž nejvyšší ze všech sledovaných krajů a jsou nižší oproti republikovému průměru o 9354 Kč. Sociální příjmy domácností v Královéhradeckém kraji jsou ovšem druhé nejvyšší ze sledovaných krajů, jsou oproti republikovému průměru vyšší o necelých tisíc korun, jediný kraj s vyššími sociálními příjmy domácností je Moravskoslezský kraj. Ostatní příjmy domácností byly ze sledovaných krajů nejvyšší a oproti republikovému průměru byly vyšší o 276 Kč. Čisté peněžní příjmy v Královéhradeckém kraji zaujaly první příčku oproti sledovaným krajům, pravdou zůstává, že sice nedosahují republikového průměru a však rozdíl oproti Moravskoslezskému kraji činí 10004 Kč a oproti republikovému průměru je čistý peněžní příjem domácnosti Královéhradeckého kraje nižší o 5962 Kč. Z hlavního zaměstnání činí čisté peněžní příjmy 75412 Kč, což je druhá nejvyšší hodnota ze sledovaných krajů, republikový průměr je vyšší o 2605 Kč. Celkové čisté příjmy domácností Královéhradeckého kraje byly opět nejvyšší ze sledovaných krajů, které, i přesto, jsou tyto příjmy oproti republikovému průměru nižší o 6113 Kč. Pokud se blíže podíváme na vztah příjmů domácností k násobku životního minima, zjišťujeme, že v Královéhradeckém kraji se nachází nadprůměrné množství domácností nacházejících se v pásmu dvou a půl až trojnásobku životního minima, domácnosti nacházející se pod hranicí životního minima jsou druhé nejnižší ze všech sledovaných krajů a nachází se o 0,5% pod hodnotou republikového průměru. Druhý nejvyšší počet domácností v Královéhradeckém kraji se nachází v pásmu čtyř až pětinasobku životního minima. Celkově bychom mohli prohlásit, že většina domácností v Královéhradeckém kraji se nachází nad dvou a půl až trojnásobkem životního minima a prokazatelně, jak je z výše uvedených zjištění patrné, příjmové podmínky jsou rozhodně nejlepší ze sledovaných krajů. Podíl osob ohrožených příjmovou chudobou je nejnižší ze všech sledovaných krajů

právě v Královéhradeckém kraji, hodnota oproti republikovému průměru je nižší o 1,6 %. Domácnosti v Královéhradeckém kraji hodnotily, že jsou schopny s menšími obtížemi vyjít s příjmy. Výskyt výše uvedené odpovědi byl třetí nejvyšší ve sledovaných krajích. S velkými obtížemi dokáže v Libereckém kraji vyjít 4,9 % domácností, což je o 3,3 % pod republikovým průměrem a zároveň nejnižší hodnota zjištěná za celou Českou republiku. Docela snadno dokáže vyjít s příjmem 30,6 % obyvatel kraje, což je opět nejvyšší hodnota za sledované kraje a zároveň i nejvyšší hodnota za celou Českou republiku. Pokud bychom mohli prohlásit, že příjmy, ačkoliv jsou nižší, než činí průměr republiky, jsou stále ve většině případů nejvyšší ze všech sledovaných krajů, v kraji také velice malé množství občanů ohrožených příjmovou chudobou. Občané Královéhradeckého kraje zároveň hodnotí svojí subjektivní příjmovou situaci spíše pozitivně.

Olomoucký kraj má třetí nejnižší počet pracujících na jednu domácnost, tato hodnota proti republikovému průměru je nižší o 0,4 %, zároveň byly v kraji zjištěny druhé nejnižší hrubé peněžní příjmy, které jsou oproti průměru České republiky nižší o 19850 Kč, stejně tak příjmy z pracovní činnosti jsou druhé nejnižší a jsou nižší proti průměru republiky o 18425 Kč. Sociální příjmy domácností jsou čtvrté nejvyšší za sledované kraje, avšak jsou o 243 Kč nižší, než činí republikový průměr. Ostatní příjmy domácností byly čtvrté nejnižší ze sledovaných krajů. Čisté peněžní příjmy v Olomouckém kraji byly druhé nejnižší ze všech sledovaných krajů, tyto příjmy činily 127935 Kč a tato hodnota je oproti průměru České republiky nižší o 15183 Kč. Čisté příjmy z hlavního pracovního zaměstnání byly nejnižší ze všech sledovaných krajů, nižších příjmů v České republice dosáhly domácnosti pouze ve Zlínském kraji. Hodnota čistých příjmů z hlavního zaměstnání byla oproti republikovému průměru v Olomouckém kraji nižší o 10601 Kč. Celkové čisté příjmy v Olomouckém kraji činily 131392 Kč, což je druhá nejnižší hodnota, ve všech sledovaných krajích. Nižší celkové čisté příjmy jsou pouze v Moravskoslezském kraji. Celkové čisté příjmy v Olomouckém kraji jsou oproti republikovému průměru nižší o 15076 Kč. Při zkoumání vztahu příjmů domácností k násobku životního minima zjišťujeme, že opět nejvíce domácností spadá do pásma dvou a půl až trojnásobku životního minima, pod hranicí životního minima se nachází 4,5 % domácností Olomouckého kraje což je třetí nejvyšší hodnota za sledované kraje a zároveň o 1,2 % více, než činí republikový průměr. Druhý největší počet domácností Olomouckého kraje se nacházel v pásmu troj až troj a půl násobku životního minima. Za povšimnutí stojí i fakt, že pěti a více násobek životního minima pobírá 13,9 % domácností Olomouckého kraje, což je druhá nejvyšší hodnota ze sledovaných krajů, zároveň se jedná o hodnotu o 4,8 %

méně, než činí republikový průměr. Počet osob ohrožených příjmovou chudobou dosáhl v Olomouckém kraji 14,4 %, což je druhá nejvyšší hodnota ze všech sledovaných krajů. Subjektivní hodnocení schopnosti vyjít s příjmem hodnotily domácnosti následovně: 31,3 % dokáže vyjít s příjmem s menšími obtížemi, avšak 12,3 % domácností vychází s platem s velkými obtížemi a 17,9 % vychází s příjmy s obtížemi. V případě domácností, které vycházejí s příjmy s velkými obtížemi, se jedná o druhou nejvyšší hodnotu ve sledovaných krajích, vyšší hodnota se vyskytovala pouze v Ústeckém kraji.

Moravskoslezský kraj vzhledem k ostatním sledovaným krajům skončil na druhém místě s 1,01 pracujícími občany na domácnost, menší podíl můžeme nalézt pouze v Ústeckém kraji, kde rozdíl činí pouze 0,01 %, zmíněné kraje mají jednoznačně nejmenší počet pracovníků na domácnost. Hrubé peněžní příjmy domácností v Moravskoslezském kraji byly nejnižší ze všech sledovaných krajů a zároveň i nejnižší hrubé peněžní příjmy z celé České republiky, rozdíl oproti republikovému průměru činí 20740 Kč, zároveň i hrubé příjmy z pracovní činnosti byly nejnižší jak ve sledovaných krajích, tak v celé České republice a rozdíl oproti republikovému průměru činil 20954 Kč. Sociální příjmy domácností byly v Moravskoslezském kraji nejvyšší ze všech sledovaných krajů a druhé nejvyšší v celé České republice, vyšší sociální příjmy domácností jsou pouze ve Zlínském kraji. Ostatní příjmy domácností v Moravskoslezském kraji byly druhé nejnižší ze všech sledovaných krajů, konkrétně 3436 Kč což je oproti republikovému průměru o 1526 Kč méně. Čisté peněžní příjmy domácností v Moravskoslezském kraji činily 127160 Kč, což je opět nejnižší hodnota za všechny sledované kraje a zároveň i za celou Českou republiku, rozdíl proti republikovému průměru činí 15958 Kč. Čisté peněžní příjmy z hlavního zaměstnání domácností dosáhly 67600 Kč, což je druhá nejnižší hodnota vzhledem k ostatním sledovaným krajům, tato hodnota je proti průměru České republiky nižší o 10417 Kč. Celkové čisté příjmy domácností v Moravskoslezském kraji byly zjištěny jako nejnižší jak ve sledovaných krajích, tak v celé České republice, rozdíl oproti republikovému průměru činil 16587 Kč. Analýza vztahu domácností k příjmu dle násobku životního minima odhalila, že 6% domácností žije pod hranicí životního minima, nejvíce domácností se opět, stejně jako v ostatních krajích umístilo v hladině dvou a půl až trojnásobku životního minima, druhý největší počet domácností se umístil v hladině dvou až dvou a půl násobku životního minima, třetí (téměř shodná hodnota s druhou nejčastější hodnotou) největší počet domácností se umístil v hladině troj až troj a půl násobku životního minima. Za povšimnutí také stojí, že v hladině pěti a více násobku životního minima se umístilo 12,3 % domácností, což je nejmenší počet, ze všech sledovaných krajů.

Podíl osob ohrožených příjmovou chudobou byl třetí nejvyšší, hned za Olomouckým krajem a rozdíl činil 0,8 %. Ze subjektivního pohledu hodnotily domácnosti v Moravskoslezském kraji svoji schopnost vycházet s příjmy jako velmi obtížnou v 11,4 %, což je druhá nejvyšší hodnota ze sledovaných krajů, nejčastěji domácnosti Moravskoslezského kraje dokázaly vycházet s příjmy s menšími obtížemi, avšak velmi snadno dokázalo vyjít s prostředky pouze 8,4 % domácností, což je nejméně ze sledovaných krajů. Celkově jsme mohli v Moravskoslezském kraji sledovat problém ve formě nízkých příjmů a velkého množství domácností (ve srovnání s průměrem České republiky) ohrožených chudobou.

Pokud bychom měli shrnout životní podmínky z pohledu příjmů a chudoby ve sledovaných krajích, musíme podotknout, že opět můžeme nalézt dva pomyslné póly, jako kladný pól, kde jsou nejvyšší příjmy, ze sledovaných krajů, nejmenší počet občanů ohrožených příjmovou chudobou a celkově nejlepší podmínky ze sledovaných krajů, můžeme opět označit Královéhradecký kraj, kde jsou životní podmínky mnohdy nad průměrem České republiky za sledované období, avšak i přesto jsou zde příjmy znatelně pod průměrem republiky, stejně tak zde panují druhé největší sociální příjmy domácností, což značí vyšší závislost na příjmech poskytovaných státem. Naproti tomu jako druhý záporný pól bychom mohli označit Moravskoslezský kraj, ve kterém jsou platové podmínky opravdu znatelně pod průměrem republiky, pokud vezmeme v úvahu, že celkový čistý roční příjem domácnosti ve sledovaném období činil 129881 Kč a přepočítáme si tento údaj na měsíční příjem, dostáváme se na 10823 Kč, což je jako měsíční příjem pro domácnost opravdu velice nízká hodnota. Pokud bychom obecně měli vyjádřit stanovisko vzhledem k údajům a situaci ve sledovaných krajích za sledované období, tak jsme oprávněni tvrdit, že příjmy jako takové se drží velmi nízko, podíl osob ohrožených příjmovou chudobou je ve čtyřech, že šesti krajů výrazně nadprůměrný oproti průměrné hodnotě v České republice v daném čase. Tyto faktory s vysokou pravděpodobností nahrávají DSSS, která ostře vystupuje proti vládním strukturám a ve svém programu slibuje řešení neutěšené situace, volební výsledky poukazují, že jisté prozatím malé procento občanů na rétoriku DSSS reaguje kladně.

4.3 Kriminalita ve sledovaných krajích

V kapitole Kriminalita ve sledovaných krajích se zaměříme na zločinnost ve sledovaných krajích, především na celkové počty trestných činů. Podrobněji se zaměříme na kriminalitu

v Ústeckém, Libereckém, Moravskoslezském a Karlovarském kraji, tyto města si nechala vyhotovit podrobné analýzy bezpečnosti, z jejichž výsledků následně použijeme k přesnějšímu dokreslení situace ve výše uvedených krajích. V případě Královéhradeckého a Olomouckého kraje budeme vycházet pouze ze základních údajů v tabulce vývoje kriminality, která postihuje celou Českou republiku.

Ústecký kraj

Tabulka 4 – Celková kriminalita v krajích (VÚSC) České republiky v letech 2008 a 2009 a meziroční změna vývoje

KRAJ	Celková TČ – absolutní počet			Index TČ na 10 tis. obyvatel			pořadí dle indexu 2009
	k 31. 12. 2008	k 31. 12. 2009	změna 08 – 09	rok 2008	rok 2009	změna indexu 08 – 09	
ČR	343 799	332 829	-10 970	328,4	317,9	-10,5	
Praha	83 125	84 133	1 008	674,1	682,2	8,1	1
Středočeský	42 601	41 171	-1 430	346,2	334,5	-11,7	4
Jihočeský	15 928	14 283	-1 645	250,3	224,5	-25,8	9
Plzeňský	15 153	14 296	-857	266	251	-15,0	8
Karlovarský	9 030	8 834	-196	292,8	286,4	-6,4	6
Ústecký	33 124	29 670	-3 454	396,3	354,9	-41,4	2
Liberecký	15 463	14 692	-771	353,6	335,9	-17,7	3
Královéhradecký	12 511	11 435	-1 076	225,6	206,2	-19,4	11
Pardubický	10 062	9 226	-836	195,3	179,1	-16,2	12
Vysočina	6 872	8 984	2 112	133,3	174,3	41,0	13
Jihomoravský	31 700	30 095	-1 605	276,3	262,3	-14,0	7
Olomoucký	14 883	14 235	-648	231,8	221,7	-10,1	10
Moravskoslezský	40 952	41 731	779	327,5	333,8	6,3	5
Zlínský	10 395	10 044	-351	175,8	169,8	-6,0	14

Zdroj: MV ČR, 2010

Ústecký kraj byl, jak jsme si již mohli povšimnout dříve, krajem s velkými problémy i v případě kriminality tomu není jinak, v celkovém žebříčku zaujímá druhé místo v pořadí České republiky a první místo v rámci sledovaných krajů. Z analýzy vyplývá, že v Ústeckém kraji patří mezi hlavní faktory vedoucí k vysoké kriminalitě především nejvyšší zjištěná nezaměstnanost z celé České republiky, nejvyšší podíl osob ohrožených sociálním vyloučením, nejvíce sociálně vyloučených lokalit z celé republiky, nízká vzdělanostní struktura obyvatelstva, vysoká rozvodovost, nižší kvalita životního prostředí, vysoký podíl osob odsouzených k trestu odnětí svobody, vysoký podíl dětí a mladistvých, kteří páchali, či páchají trestnou činností, nejvyšší podíl dětí umístěných do institucionální nebo ochranné péče. K těmto závěrům dospěla analýza bezpečnosti, kterou si nechal vyhotovit Ústecký kraj z uvedených skutečností je jasně patrné, že situace v kraji je vážná a občané mohou

mít obavy o vlastní bezpečnost, dalším faktorem, který patrně přivádí obyvatele k trestné činnosti je nezaměstnanost, nezaměstnaní v zoufalství nebo z vlastní vypočítavosti, páchají trestnou činností, aby uspokojili vlastní potřeby a případně potřeby své rodiny. Je zřejmé, že tato situace nahrává krajně pravicové DSSS, oblasti jako je Šluknov či Litvínov jsou velice dobře známé z médií jako místa, kde byly nepokoje spojené s romskou menšinou, která bývá spojována s častějším výskytem trestné činnosti.

Liberecký kraj se umístil dle výše uvedené tabulky na třetím místě v celé České republice, co se úrovně kriminality týče a na druhém místě oproti ostatním sledovaným krajům. Analýza bezpečnosti, jež si nechal zpracovat Liberecký kraj, zařadila mezi hlavní problémy, jež vedou k tvorbě kriminality především vysokou nezaměstnanost, vysoký podíl osob ohrožený sociálním vyloučením, vysoký podíl sociálně vyloučených lokalit, vysoký podíl osob odsouzených k trestu odnětí svobody, vysoký podíl dětí a mladistvých, kteří páchali nebo páchají trestnou činností, vysoký podíl dětí umístěný v institucionální nebo ochranné péči. Při pohledu na hlavní příčiny vedoucí ke kriminalitě můžeme pozorovat nápadně podobné, respektive téměř shodné prvky. Vysoká kriminalita mladistvých, osoby odsouzené k trestu odnětí svobody a nezaměstnanost opět, uvedené negativní znaky můžeme s vysokou pravděpodobností nalézt v právě zmiňovaných sociálně vyloučených oblastech.

Moravskoslezský kraj se umístil se svojí kriminalitou v rámci České republiky na pátém místě, při srovnání s ostatními sledovanými kraji se ovšem umístil na třetím místě. Analýza bezpečnostní situace, jež si nechal Moravskoslezský kraj vyhotovit, označila za hlavní faktory vedoucí k takto vysoké zločinnosti především vysokou nezaměstnanost, vznik nových průmyslových zón a s nimi spojený vysoký příliv obyvatel, otevřený hraniční prostor (Schengenský prostor), sociálně vyloučené lokality a chování jejich obyvatel a vysoký počet recidivistů. Při pohledu na nastíněné faktory zvyšující kriminalitu v Moravskoslezském kraji opět narážíme na stejné problémy jako u Ústeckého a Libereckého kraje, nezaměstnanost a sociálně vyloučené lokality s jejich obyvateli, obyvatelé sociálně vyloučených lokalit bývají mnohdy označováni jako nepřizpůsobiví občané. V Moravskoslezském kraji je navíc problém kriminality rozšířen o sousedství s Polskem a Slovenskem, kdy, vzhledem k faktu, že se jedná o vnitřní hranice, které již nadále nejsou střeženy pohraniční stráží, skýtají možnost páchat trestnou činnost z cizí země. V Moravskoslezském kraji byla druhá nejvyšší volebnost DSSS, což by mohlo nasvědčovat, že místní občané v jisté zoufalé snaze zkouší nalézt řešení neutěšené situace v programech slibujících jednoduchá a jasná řešení.

Karlovarský kraj se v rámci celorepublikového srovnání úrovně kriminality umístil na šestém místě a ve srovnání sledovaných krajů na místě čtvrtém. Z analýzy, kterou si nechal vypracovat Karlovarský kraj, vyplynulo, že problémem vedoucím k další kriminalitě je již samotná struktura kriminality v daném kraji, kde dominuje především kriminalita majetková (krádeže a vloupání), zbývající kriminalita (opilství, drogové delikty, nedbalostní dopravní nehody a ostatní trestné činy), hospodářská kriminalita, násilná kriminalita (ublížení na zdraví, napadení, domácí násilí a podobně), ostatní kriminalita (výtržnictví, sprejerství, překupnictví a výroba jedů). Dále jako faktory přispívající k tvorbě kriminality byly označeny: nedostatečná síť v oblasti prevence kriminality, nedostatečná nabídka probačních a resocializačních programů, chybějící nástroje pro práci s oběťmi zločinů, problémy s integrací národnostních a imigrantů, problémy sociálně vyloučených komunit.

Olomoucký kraj se umístil v celorepublikovém srovnání kriminality na desátém místě a v rámci sledovaných krajů na desátém místě, analýza kriminality bohužel nebyla k dispozici, Královéhradecký kraj se v celorepublikovém srovnání kriminality umístil na jedenáctém místě a v rámci sledovaných krajů se umístil na místě šestém, což znamená, že měl nejmenší kriminalitu ze všech sledovaných krajů, rovněž i v případě Královéhradeckého kraje nebyla k dispozici detailní analýza kriminality na území kraje, ovšem dalo by se říci, že kriminalita v Královéhradeckém a Olomouckém kraji nebude patřit mezi hlavní problémy.

Pokud bychom shrnuli dostupné výsledky, tak zjistíme, že kriminalita v Ústeckém, Libereckém, Moravskoslezském a Karlovarském kraji patří k velice závažným problémům, ve jmenovaných krajích je kriminalita na vysokých úrovních a jak tvrdí analýzy, jež si kraje nechaly vyhotovit, je častým problémem, který vede ke kriminalitě nezaměstnanost, ve všech analýzách se také objevila zmínka o sociálně vyloučených lokalitách a jejich obyvatelích, pokud si vzpomeneme na příklad Litvínovského sídliště Janov (což je sociálně vyloučená lokalita), tak právě zde dnes již zrušená Dělnická strana získala největší pozornost veřejnosti. Navíc následně vzniknuvší Dělnická strana sociální spravedlnosti velice často manifestuje právě v blízkosti sociálně vyloučených lokalit, je zřejmé, že místní občané z tohoto jednání cítí zájem o své potíže a právě proto se mohou přiklánět ke krajní pravici.

4.4 Sledované kraje a sociálně vyloučené lokality

Následující kapitola se bude zabývat problematikou sociálně vyloučených lokalit, které se v hojně míře vyskytují ve sledovaných krajích. K získání relevantních poznatků byly použity výsledky vytvořené GAC spol. s.r.o. na základě žádosti Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky. Tento výzkum velice podrobně mapuje sociálně vyloučené lokality v celé republice a přináší informace, které detailně popisují situaci v bydlení, vzdělanosti, smíšenosti Romů a majoritní společnosti a také celkové prostředí a umístění dané lokality v obci. Část výsledků uvedeného výzkumu bude použita k dokreslení možných sociálních tlaků a třenic. Je nutné dodat, že výsledky byly pořízeny v letech 2005 až 2006, v současné době mohou některé údaje být již mírně zastaralé, nicméně tento materiál se stal podkladem pro čerpání dotací z Evropského sociálního fondu pro roky 2007 až 2013.

V první řadě se podíváme na souhrnné výsledky za celou Českou republiku strukturované do jednoduché tabulky.

Tabulka č. 5 Celkový souhrn sociálně vyloučených romských lokalit v ČR

Celkový počet zkoumaných obcí	Celkový počet obcí s identifikovanou sociálně vyloučenou romskou lokalitou	Celkový počet zkoumaných sociálně vyloučených romských lokalit v mapě	Orientační odhad celkového počtu romských obyvatel ve zkoumaných sociálně vyloučených romských lokalitách	Nejčastěji zaznamenaný odhad nezaměstnanosti Romů ve zkoumaných sociálně vyloučených romských lokalitách
178	167	310	60000 - 80000	90 – 100%

Zdroj:

Vlastní práce autora na základě údajů z <http://www.esfcr.cz/mapa/tabulka.html>

Výše uvedená tabulka jasně poukazuje na poměrně závažný problém, který se v České republice vytvořil, tyto sociálně vyloučené lokality mohou sloužit jako podhoubí pro tvorbu dalších negativních jevů. Firma GAC spol. s.r.o. vytvořila v roce 2006 k problematice sociálně vyloučených lokalit pro Ministerstvo práce a sociálních věcí také podrobnou analýzu, kde shrnuje problémy sociálně vyloučených lokalit. Mezi hlavní problémy se zde zařadila nízká vzdělanost a extrémně vysoká nezaměstnanost. Většina obyvatel sociálně vyloučených lokalit dosáhla pouze základního vzdělání, středoškolské

vzdělání bez maturity a úplné středoškolské vzdělání s maturitou dosáhlo velice nízké procento občanů žijící v sociálně vyloučených lokalitách, jedná se většinou o jedince. Kriminalita v sociálně vyloučených lokalitách je dalším palčivým problémem, analýza tvrdí, že mnozí obyvatelé sociálně vyloučených lokalit páchají trestnou činností a zároveň se také častěji stávají jejich obětí (obyvatelé se stávají často oběťmi úvěrových podvodů, lichvy, kuplířství či obchodu s drogami). Tato situace jde po boku neutěšené bytové situace v sociálně vyloučených oblastech, bytové jednotky a byty bývají v dezolátním stavu a obec či majitel do nich odmítají investovat prostředky na opravu. Nyní se v další tabulce podíváme blíže na situaci sociálně vyloučených lokalit v jednotlivých sledovaných krajích.

Tabulka č. 6 Počet Sociálně vyloučených Romů a sociálně vyloučených romských lokalit ve sledovaných krajích

Kraje	Celkový počet zkoumaných obcí v kraji	Celkový počet sociálně vyloučených romských lokalit v kraji	Orientační odhad celkového počtu sociálně vyloučených romských obyvatel zkoumaných lokalit v kraji
Karlovarský	13	18	3500 – 4000
Královéhradecký	14	25	2000 – 2500
Liberecký	15	26	2000 – 2500
Moravskoslezský	10	28	10000 – 10500
Olomoucký	15	27	4500 – 5000
Ústecký	30	63	21000 - 22000

Zdroj: Vlastní práce autora na základě údajů http://www.esfcr.cz/mapa/int_CR.html

Karlovarský kraj se vzhledem počtu romských obyvatel sociálně vyloučených lokalit umístil na čtvrtém místě ze sledovaných krajů, celkový počet zkoumaných sociálně vyloučených romských lokalit se na území Karlovarského kraje však nacházelo nejméně ze sledovaných krajů. Bližší pohled do údajů v mapě sociálně vyloučených romských lokalit v Karlovarském kraji ukázal, že tyto lokality bývají velice často situovány na periferiích obce, prostorově vyloučené častěji nebývají, stav domů, ve kterých Romové bydlí, bývá často špatný, domy jsou různě poničené či poškozené, navíc vzhledem k dlužným částkám za energie, vodu či plyn, bývají tyto domy (nebo část jejich nájemníků) od některých či od všech uvedených zdrojů odpojeny. Tyto sociálně vyloučené lokality jsou z pravidla na první pohled identifikovatelné. Míra nezaměstnanosti ve zmiňovaných sociálně

vyloučených lokalitách je buď velice vysoká nebo absolutní. Vzdělání převládá především základní.

Královéhradecký kraj se vzhledem k počtu romských obyvatel sociálně vyloučených lokalit ocitl na pátém místě vzhledem ke sledovaným krajům, celkový počet zkoumaných sociálně vyloučených romských lokalit dosáhl počtu dvaceti pěti a jedná se o druhý nejnižší počet výše uvedených lokalit oproti ostatním sledovaným krajům. Situace je opět velice podobná jako v Karlovarském kraji, sociálně vyloučené romské lokality se vyskytují na periferiích měst a obcí, domy jsou ve špatném stavu a vzdělání jako takové převažuje především základní. Je vhodné podotknout, že ubytovny, ve kterých sociálně vyloučení žijí, jsou obvykle v lepším stavu, než domy pronajímané obcí či soukromými pronajimateli, či dokonce v osobním vlastnictví osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách. V domech pronajímaných obcemi či městy, se častěji vyskytuje problém s neplatiči.

Liberecký kraj se vzhledem počtu romských obyvatel sociálně vyloučených lokalit umístil shodně na pátém místě s Královéhradeckým krajem ze sledovaných krajů, celkový počet zkoumaných sociálně vyloučených romských lokalit na území Libereckého kraje dosáhl hodnoty dvaceti šesti lokalit, což je třetí nejmenší počet ze sledovaných krajů. Při bližší pohledu na sociálně vyloučené romské lokality zjišťujeme, že domy, ve kterých sociálně vyloučení Romové žijí, jsou častěji v poměrně solidním stavu, ačkoliv je jejich vzhled zanedbaný a mohou se v jejich okolí vyskytovat hromady odpadků. Konkrétně v městě Liberec většina sociálně vyloučených oblastí vznikla sestěhováním Romů z domů, jež se privatizovaly. Opět v sociálně vyloučených narážíme na velice nízkou úroveň vzdělání a vysokou nezaměstnanost.

Moravskoslezský kraj se umístil na druhém místě, co se týče počtu romských obyvatel sociálně vyloučených lokalit, stejně tak se kraj umístil na druhém místě, co se týče počtu sociálně vyloučených romských lokalit na území kraje. Bližší šetření odhalilo, že pouze na území města Ostravy se nachází deset sociálně vyloučených romských lokalit, tyto lokality jsou ve většině případů typické tím, že se jedná o bývalé dělnické či hornické ubytovny, které byly následně přetvořeny v byty nižších kategorií. Tyto lokality se nachází v blízkosti bývalých průmyslových objektů a jsou nejčastěji na periferiích městských částí. Domy jako takové jsou častěji ve špatném stavu, někdy téměř neobyvatelné. Nízká vzdělanost a vysoká nezaměstnanost jsou i zde průvodním jevem sociálně vyloučených lokalit. V městě Bruntále jsou oproti Ostravě obydlí v romských sociálně vyloučených oblastech v daleko lepším stavu, avšak společné prostory bývají zanedbané. Obydlí se nacházejí opět na

periferií města. Frýdek-Místek zaujal oproti zbytku Moravskoslezského kraje vyšším počtem obyvatel sociálně vyloučených lokalit, kteří měli středoškolské vzdělání bez maturity, jednalo se asi o 20 % Romů. Celkově vzato Moravskoslezský kraj má koncentrované v největší míře romské sociálně vyloučené lokality především ve městě Ostravě.

Olomoucký kraj se v počtu romských sociálně vyloučených obyvatel umístil na pomyslném třetím místě vzhledem k ostatním sledovaným krajům, v počtu romských sociálně vyloučených lokalit zaujímá mezi sledovanými kraji rovněž třetí pozici. Bližší pohled na stav obcí v Olomouckém kraji přinesl oproti například Moravskoslezskému kraji jistou změnu, sociálně vyloučené romské lokality se mnohem častěji nacházejí v centrech měst nebo jejich běžných zástavbách, výskyt na periferiích je méně častý. Stavby domů jsou obecně spíše solidní či bezvadné, ovšem domy ve špatném stavu nejsou výjimkou. Pokud se blíže podíváme na situaci města Olomouce, narazíme zde na čtyři sociálně vyloučené romské lokality, tři z těchto lokalit vznikly řízeným sestěhováním, byla v nich zjištěna nezaměstnanost blízka stu procent, vzdělanost je tradičně převážně na úrovni základního školství. V Olomouci byl však objeven zajímavý jev, jedna ze sociálně vyloučených romských lokalit, která leží v dále položené lokalitě oproti zbylým třem, se vyznačuje zaměstnaností Romů okolo 75 %, tato lokalita existuje dlouhodobě a její obyvatelé jsou zaměstnávání místní osobou samostatně výdělečně činnou (jedná se o stavební práce). Výše uvedený jev naznačuje, že uměle sestěhovaní Romové v Olomouci jsou méně motivováni k práci.

Na území Ústeckého kraje se nachází nejvíce sociálně vyloučených Romů a zároveň také nejvíce romských sociálně vyloučených lokalit. Romské sociálně vyloučené lokality v Ústeckém kraji jsou oproti ostatním krajům koncentrovány v běžné zástavbě měst, míra prostorového vyloučení je výrazně menší, než v ostatních krajích, periferních romských sociálně vyloučených lokalit je malé, v ještě o něco méně lokalit se nachází v centrech měst a obcí. Oproti ostatním sledovaným krajům byla zástavba, ve které sociálně vyloučení Romové žijí, nejčastěji ve velice solidním či bezvadném stavu. Špatný stav budov byl výrazně méně častý, než v ostatních sledovaných krajích. Sociálně vyloučené romské lokality vznikaly v Ústeckém kraji především řízeným sestěhováním. Sociálně vyloučení Romové ve většině případů nemají práci a jsou závislí na sociálních dávkách, vzdělanost je opět především základníškolská. Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit si mnohdy přilepšují prací tak zvané na černo, kriminalita zde není úplnou výjimkou.

Je zjevné, že sociálně vyloučené lokality jsou problémem ve všech sledovaných krajích,

obyvatelé sociálně vyloučených lokalit jsou ve většině případů závislí na výplatách sociálních dávek, děti z těchto vyloučených lokalit mnohdy zanedbávají školní docházku, což následně může prohlubovat stávající potíže s propastně nízkou vzdělaností v těchto sociálně vyloučených lokalitách oproti zbytku majoritní společnosti. Stavby domů jsou nezdělané, navíc se v jejich okolí mnohdy hromadí odpady, což může vést k množení škůdců. Domy ve špatném stavu jsou mnohdy odpojeny od zdrojů elektřiny, plynu a vody z důvodů neplatičství, dalším neduhem je také neplacení nájemného, tento prvek se snaží jak obce tak soukromí majitelé eliminovat zaváděním nájemných smluv na dobu určitou a nasazováním splátkových kalendářů. V lokalitách s nastíněným režimem jsou z pravidla lepší stavy nemovitostí v lepším stavu. Naproti tomu sociálně vyloučené romské lokality, kde jsou nájemní smlouvy na dobu neurčitou nebo jsou nemovitosti přímo v osobním vlastnictví sociálně vyloučených, jsou stavy nemovitostí výrazně horší. Sociálně vyloučené romské lokality mnohdy bývají živnou půdou pro trestnou činnost, jedná se často o trestný čin lichvy, kdy pachatelé využívají špatných životních podmínek k vlastnímu obohacení, čímž dostává sociálně vyloučené mnohdy do neřešitelných situací, ve kterých se mohou vzhledem k neschopnosti si opatřit zaměstnání, uchýlit k různým formám trestné činnosti. Výše nastíněné a nepochybně i další v textu nepostihnuté činitele mohou vést k vzájemné nevěřivosti či otevřené nesnášenlivosti z řad majoritní společnosti, tento faktor nepochybně napomáhá DSSS k získávání příznivců žijících jak v blízkosti romských sociálně vyloučených lokalit tak i dalších příznivců, kterým se stávající stav protíví.

4.5 Srovnání DSSS a NSDAP

V následující kapitole vedle sebe postavíme dvě strany z oblasti krajní pravice, samozřejmě se nedá říci, že NSDAP a DSSS jsou stejné nebo, že prosazují zcela stejné zájmy a postoje, což nemůže být pravda už jen z toho důvodu, že mezi těmito stranami stojí propast více než sedmdesát let a také podmínky jiné země a historicko-společenských okolností. Kdy NSDAP vznikala po první světové válce, kdy ve válkou zdevastované společnosti panovala obrovská bída, hlad a nedostatek. Vzhledem ke katastrofální situaci byla NSDAP schopna postupně díky agresivní a značně populistické kampani prorazit a následně se propracovat až k absolutní vládě. (Nazi party, 26. 12. 2011)

Naproti tomu DSSS vznikla v době, kdy lidé reálnou a absolutní bídou netrpí v masovém měřítku, jídlo a ostatní komodity jsou běžně dostupné, země není zpustošena válkou a nemusí platit válečné reparace. Na druhou stranu je země zadlužená a politická reprezentace je velice podobná již od devadesátých let, navíc se často v médiích opakovaně objevují kauzy úplatkářství a nevýhodných či zcela nesmyslných státních nákupů. Díky znepokojivým jevům spojeným s politickou reprezentací se ve společnosti objevují znaky nespokojenosti či odporu vůči politické reprezentaci.

Tento trend nespokojenosti je využíván ve prospěch různých politických stran a to nejen z krajních sfér politického spektra (ať už pravého či levého), trend obviňování za špatné státní nákupy, úplatkářství či boj proti nepopulárním krokům populisticky využívá ve svůj prospěch jak ČSSD, tak i ODS, které ve svých kampaních zcela nepokrytě obviňují právě vládnoucí stranu či strany.

Pokud se vrátíme zpět k NSDAP, je zcela jasné, že jejich politický program by v současnosti byl zcela neakceptovatelný jak z hlediska politického, tak z hlediska společenského a morálního. Jsou v něm jasně patrné projevy (v současné době nezákonného) antisemitismu, kdy jsou židé označováni za méněcenné vůči ostatnímu německému obyvatelstvu, jejich počínání je popisováno jako podvrtné a zavrženíhodné. Také si můžeme povšimnout v programu tendence k tvrdé a nekompromisní cenzuře, která by nepohodlná media (především noviny) a umělce měla postavit mimo zákon a tvrdě trestat. Navíc co se týče přistěhovalců, byl program zcela striktně pro jejich značné omezení ve prospěch německé většiny a případně je vyvlastnit a deportovat.

Dělnická strana sociální spravedlnosti se k tomuto odkazu oficiálně nehlásí, což je zcela pochopitelné a přirozené, dokonce se vůči těmto režimům krajní pravice, (i krajní levice) otevřeně vyhrazují na svých webových stránkách. Nelze pochybovat o tom, že DSSS nemá sebemenší zájem o spojování s NSDAP, také nelze očekávat, že by kdy dosáhla stejného vlivu a provedla podobný historický vývoj do extrému, že by rozpoutala válku, zavedla masové koncentrační a vyhlazovací tábory.

Na druhou stranu lze v programech obou stran nalézt jisté paralely, které jsou nasnadě.

Pokud se podíváme na program NSDAP a DSSS, postavíme je vedle sebe tak nalezneme jisté body, které jsou velice podobné či shodné:

- 1) Vyzdvihování národních hodnot
- 2) Prosazování a zvýhodňování občanů nad přistěhovalce a menšiny
- 3) Nutnost částečné privatizace
- 4) Kapitální tresty

- 5) Zvýhodňování domácích výrobců a obchodníků nad zahraničními
- 6) Vzdělání dostupné pro všechny
- 7) Prosazování „národně ideové“ osvěty v rámci školství
- 8) Důsledné a tvrdé potírání zločinnosti
- 9) Silné omezení a důsledná kontrola přistěhovalectví
- 10) Sociální solidarita a zajištění (především starých a nemohoucích)

Jak je z výčtu výše uvedených bodů patrné ačkoliv se DSSS nedá označit za stranu, která by toužila následovat odkaz NSDAP, tak vzhledem k příslušnosti ke krajní pravici můžeme sledovat poměrně jasně se shodující shodu především v otázkách národního určení občanů dané země, dále můžeme vidět paralelu v přístupu k částečné privatizaci.

Pokud si rozložíme oba názvy stran, opět můžeme najít jisté paralely a dokonce i jisté levicové tendence.

Zkratka NSDAP znamená Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei tedy:

- N – National – národně
- S – Sozialistische – socialistická
- D – Deutsche – německá
- A – Arbeit – práce (někdy přeneseně překládáno jako dělnická)
- P – Partei – strana

A pro názornost si pod zkratku NSDAP rozložíme zkratku DSSS:

- D – Dělnická
- S – Strana
- S – Sociální
- S – Spravedlnosti

Obě strany se obvykle označují za krajně pravicové v běžném pravolevém spektru, nicméně je lze vzhledem k jistému křížení ideologií označit za synkretické.

Synkretické strany jsou takové strany, které nejsou na žádném z křídel pravo-levého politického a také se nenachází ve středu, respektive jde o strany, které nejsou čistě levicové ani čistě pravicové.

Rozeberme si tedy oba názvy a pokusme se rozřadit části názvu stran k pravici a levici. Začneme s NSDAP:

Národní – toto je velice běžné pro pravicové strany, tento příklad můžeme podepřít například Národní stranou (česká krajně pravicová strana). (Národní strana (Česko) 25.12. 2011).

Socialistická – bývá nejčastěji spojován s levicí, strana se hlásí k jisté formě socialismu, což je forma vlády, která prosazuje rovnostářství a snaží se potlačit sociální rozdíly mezi společenskými vrstvami (Socialismus, 2012).

Německá – nelze říct, že pokud je v názvu strany souvztažnost s názvem země, ve které působí, jedná se nutně o pravicovou stranu. Pokud se podíváme například na ČSSD (Česká strana sociálně demokratická), tak rozhodně nemůžeme tvrdit, že se jedná o stranu pravicovou, jelikož program ČSSD je středo- levicový.

Práce - výraz práce je nejčastěji používán u stran s levicovou tematikou, bývají to strany obvykle sociálně demokratické či socialistické, příkladem Strana práce v Izraeli. (Izraelská strana práce, 27. 9. 2011)

Naproti tomu pokud postavíme Dělnickou stranu sociální spravedlnosti, tak zde nalzáme především prvky levicového názvosloví. Strana samotná se prohlašuje za stranu národně orientovanou, hlásící se k národním tradicím a hodnotám, což je ovšem především odkaz spíše k pravé části politického spektra.

Pokud se podíváme na další společný rys NSDAP a DSSS, musíme si povšimnout mediálně známého vůdce, který vystupuje na sjezdech strany jako výrazný řečník, u NSDAP tuto roli řečníka a faktického vůdce strany plnil Adolf Hitler a u DSSS plní tuto funkci plní Tomáš Vandas.

DSSS se stala problematickou díky spojení s radikály a extremisty z hnutí skinheads a jiných podobných hnutí.

Pokud tedy provedeme celkové shrnutí obou stran, daly by se jejich proklamované cíle shrnout následovně:

V programech se nacházejí silné pro sociální tendence, které se vytyčují především silnou stranou zabezpečit vzdělanost mládeže s patřičným důrazem na politickou osvětu ve školách spojenou se silnou propagací a vštěpováním národních hodnot, tradic a zvyklostí (potažmo celé společnosti). Kromě kulturně politické vybavenosti se také klade důraz na fyzickou zdatnost, kdy jsou zakládána různá mládežnická hnutí, která jsou částečně spojena s ozbrojenými složkami státu.

V programu je též jednoznačně patrné, že stát by měl zcela zajisti své občany především ve stáří formou státního důchodu, který by měl být na takové úrovni, aby zajistil důstojný a hodnotný život ve stáří. Kromě seniorů se proklamuje silná tendence chránit rodinu a děti.

Program také poukazuje na nutnost umožnění prosazení vlastních občanů na trhu práce, přičemž jim nesmí stát v cestě přistěhovalci, respektive cizí státní příslušníci, jejichž práva jsou ve srovnání s právy státních občanů spíše druhořadé. Je zcela jasně deklarováno, že každý občan má právo na práci a důstojný výdělek.

Silným a jasným motivem obou programů je proklamování národa a národních hodnot a tradic. V obou případech se jasně rýsuje prosazování nutnosti sebevědomí při prosazování národa u obou stran je jasná rétorika, která vyzdvihuje důležitost národa a jeho výjimečnost a unikátnost.

Oba programy se též shodují v názoru, že je nutnost zavést kapitální tresty, k jistému rozkolu dochází pouze v otázce, za jaké činy by se tyto absolutní tresty měly udělovat. V případě NSDAP jsou to především zločiny, které jsou definovány jako zločiny proti společenským zájmům, jmenovitě to jsou lichvářství, šmelinářství a jim podobné skutky. Tyto skutky je podle NSDAP trestat bez ohledu na rasu a vyznání.

Naproti tomu DSSS vytyčilo za nutné trestat kapitálním trestem usvědčené masové vrahy, brutální násilníky a vrahy, kteří spáchají zvláště brutální trestní činy na dětech a starých lidech.

Další shodu v obou programech je postoj vůči imigraci, kterou je třeba důsledně regulovat, v případě NSDAP se jednalo především o snahu o očišťování národa od takzvaných cizáků, v případě DSSS se jedná především o snahu vymýcení nezákonného přistěhovalectví a deportaci těchto nezákonných přistěhovalců.

Další proklamovaná shoda je v rovném přístupu bez ohledu na vyznání, barvu pleti a národnost. V tomhle si především NSDAP poněkud protiřečí, protože se otevřeně anitsemicky vyjadřuje proti židům.

Další paralelu, kterou můžeme zachytit, že při obou stranách vznikla mládežnická hnutí, v případě NSDAP později vznikla organizace Hitlerjungend, v případě DSSS vznikla Dělnická mládež.

Pokud si z výše nastíněného učiníme závěry, můžeme se dostat k několika klíčovým závěrům:

- 1) DSSS oproti NSDAP prosazuje výrazně umírněnější rétoriku, týkající se menšin a přistěhovalců. Toto je zapříčiněno především odlišnou dobou, vyznačující se jinými politicko-spoločenskými okolnostmi a hodnotami.
- 2) Obě strany mají v čele silné osobnosti, které jsou tvářemi strany.
- 3) Obě strany si postupně vytvořily mládežnické organizace.
- 4) Obě strany byly/jsou značně kontroverzní.

5 DISKUZE

Cílem mé práce bylo prokázat nebo vyvrátit souvislost mezi zhoršující se sociální a ekonomické situace občanů ve sledovaných krajích a prokázání nebo vyvrácení spojitosti mezi zvyšující se volebností krajně pravicové Dělnické strany sociální spravedlnosti.

Díky datům získaným převážně z Českého statistického úřadu jsem sestavil tabulku volebnosti vybraných stran v celé České republice. DSSS získala ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 1,14 % hlasů, za povšimnutí ovšem stojí, že nejvyšší volební oblíbenosti dosáhla právě v krajích, ve kterých se soustředily různé negativní sociální a ekonomické jevy. Sledované kraje, kde nejvíce občanů volilo DSSS, byly Ústecký kraj, Karlovarský kraj, Moravskoslezský kraj, Královéhradecký kraj, Liberecký kraj a Olomoucký kraj. Ve výše uvedených sledovaných krajích jsem se zaměřil na úroveň nezaměstnanosti v roce 2010, kdy byly zároveň i volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Ve sledovaných krajích byla nadprůměrná nezaměstnanost, jedinou výjimku tvořil Královéhradecký kraj, který měl nezaměstnanost nižší o 1,23 % oproti celorepublikovému průměru. Ostatních pět sledovaných krajů se pohybovalo v intervalu 10,54 % až 13,90 % nezaměstnanosti což je oproti celorepublikovému průměru v dané době (9,6 %) nadprůměrná hodnota a je zřejmé, že nadprůměrná nezaměstnanost je faktor, který může přispívat k nespokojenosti občanů sledovaných krajů. Pokud se podíváme na nezaměstnanost blíže tak lze vidět jistou souvislost mezi volebností DSSS a výší nezaměstnanosti, například v Ústeckém kraji je nezaměstnanost v dané době na úrovni 13,90 % a volební podíl DSSS byl 2,61 % (což je v obou případech nejvyšší hodnota v celé České republice). Dalším příkladem může být Moravskoslezský kraj, kde nezaměstnanost dosáhla třetího nejvyššího výsledku v celé republice, konkrétně 12,36 % a druhou nejvyšší volební podporu DSSS. Dalším faktorem, který s vysokou pravděpodobností přispívá k nespokojenosti obyvatel ve sledovaných krajích, je výše mezd, ve všech šesti sledovaných krajích jsou průměrné mzdy nižší, než činí průměr mezd v České republice. V tomto případě se ovšem neprojevila tendence, že nejnižší úroveň mezd vedla k nejvyšší volebnosti DSSS. Avšak v Karlovarském kraji, kde byla druhá nejvyšší volebnost DSSS, byly zjištěny v daném období nejnižší mzdy, rozdíl oproti celorepublikovému průměru činil 2795 Kč, což je poměrně znatelný rozdíl a je nutné si uvědomit, že pokud vezmeme v úvahu komplexní výzkum životních podmínek domácností z roku 2009, kdy byla v Karlovarském kraji průměrná mzda 20 170 Kč, tak

průměrný čistý peněžní příjem jednoho člena domácnosti činil 10 975Kč, což je znatelný rozdíl oproti průměrné mzdě. Pokud použijeme stejný ukazatel jako v případě Karlovarského kraje a aplikujeme jej na Moravskoslezský kraj, zjistíme, že ačkoliv průměrná mzda byla v roce 2010 sice pod průměrem mezd v České republice, avšak i přesto nejvyšší ze sledovaných krajů. Pokud použijeme údaje z analýzy životních podmínek domácností z roku 2009, zjistíme, že dokonce průměrné čisté příjmy člena domácností byly nejnižší ze všech sledovaných krajů. Na tomto místě je vhodné připomenout, že v Moravskoslezském kraji volil DSSS druhý nejvyšší počet voličů z celé České republiky. Dalším zajímavým aspektem je také fakt, že v Moravskoslezském kraji se vyplácí nejvyšší množství dávek SSP, z čehož lze usoudit, že tyto dávky jedna tvoří podstatnou část příjmů (v některých případech jedinou) mnoha obyvatel kraje. Nadprůměrná hodnota vyplácených dávek oproti republikovému průměru byla také zjištěna v Ústeckém kraji. V ostatních čtyřech krajích byla hodnota pod republikovým průměrem, což je zapříčiněno především tím, že kraje mají různé počty obyvatel a tak se nelze divit, že tyto hodnoty mohou být pod průměrnou hodnotou České republiky. Proto byl proveden výpočet, který zjistil ilustrační hodnotu vyplácených dávek na jednoho občana. Tento přepočítání odhalil, že náklady na jednotlivého občana jsou vyšší než republikový průměr ve všech sledovaných krajích kromě Královéhradeckého kraje. Nejvyšší náklady na jednoho občana při výplatě SSP byly zjištěny v Ústeckém kraji, o kterém lze tvrdit, že se obecně potýká s velkou nezaměstnaností, kriminalitou a nejvyšším počtem sociálně vyloučených romských lokalit (20 % z celé České republiky se nachází právě v Ústeckém kraji). Pokud bychom měli blíže hovořit o životních podmínkách ve sledovaných krajích, tak jsme podle výsledku šetření ČSÚ z roku 2009 mohli dojít k následujícímu, Olomoucký, Moravskoslezský a Ústecký kraj mají nejnižší počty pracujících na jednu domácnost, Královéhradecký, Karlovarský a Liberecký kraj se drží nad republikovým průměrem. Horší situace nastala opět ve struktuře příjmů, opět všechny kraje byly povětšinou pod republikovým průměrem. Celkově opět dopadl nejhůře Ústecký kraj, kde kromě nízkých příjmů jako celku, byly zjištěny i problémy ve formě vysokého procenta osob ohrožených příjmovou chudobou, a také osob co přiznávají, že mají velké problémy vyjít se svými příjmy. Navíc je zjištěno, že se v kraji nachází nejvyšší počet domácností, jejichž příjmy jsou pod úrovní životního minima. Velice podobně je tomu v Moravskoslezském kraji, kde jsou hodnoty většinou lehce nižší než v Ústeckém kraji, a to prakticky ve všech ohledech. Ostatní čtyři kraje byly povětšinou také v hodnotách příjmů pod úrovní průměru České republiky, ovšem rozdíl většinou nebyl tak markantní

jako právě v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Jistou výjimkou byl pouze Olomoucký kraj, kde byl příjem z hlavního zaměstnání nejnižší v celé republice a podíl osob ohrožených příjmovou chudobou byl rovněž druhý nejvyšší v celé České republice. Kriminalita, jak se podle analýzy bezpečností, jež si nechaly vyhotovit jednotlivé kraje, odhalila, že závažné potíže s kriminalitou jsou především v Moravskoslezském, Libereckém, Ústeckém a Karlovarském kraji. Výše uvedené kraje se umístily v první šestce krajů s nejvyšší zločinností v republice. Nejvyšší míra zločinnosti byla právě v Ústeckém kraji, toto podle analýzy pramení především z vysoké míry sociálně vyloučených osob, nezaměstnanosti, mladistvých páchajících trestnou činností a osob odsouzených k trestu odnětí svobody. Je zřejmé, že tyto faktory mohou vzbuzovat v obyvatelích kraje sympatie ke stranám hlásajícím tvrdé potírání zločinců. Velice podobné výsledky analýza odhalila v Libereckém kraji, kde jsou faktory přispívající ke zločinnosti takřka totožné a zločinnost byla třetí nejvyšší v republice. I v Karlovarském a Moravskoslezském kraji bylo zjištěno, že faktory přispívající ke zločinnosti, jsou především nezaměstnanost a sociálně vyloučené lokality, společně s velkým množstvím osob odsouzených k odnětí svobody. Navíc v Moravskoslezském kraji byla mezi faktory ještě začleněna trestná činnost páchaná v rámci Schengenského prostoru, tedy že vnější hranice České republiky se Slovenskou a Polskou republikou nejsou střeženy příslušníky pohraniční stráže či policie, což napomáhá pachatelům v tom, že po spáchání trestného činu mohou snadno uniknout přes hranice a ztížit tím vyšetřování. Je zřejmé, že vysoká úroveň kriminality ve většině sledovaných krajů, může mít za následek rozčarování a obavy obyvatel krajů. Především v případech, kdy policie není schopná tíživou situaci efektivně řešit, může nastat nedůvěra ve státní složky a díky mnoha medializovaným kauzám spojeným s Policií České republiky a stáním zastupitelstvím, může zároveň vzniknout pochybnost o efektivitě a schopnosti řešit nastalé problémy. Výše nastíněné konstrukce opět mohou přispívat k vyšší oblibě krajní pravice právě v krajích, kde jsou tyto problémy časté, například v Ústeckém a Moravskoslezském či Libereckém kraji. Další z často mediálně exponovaných problémů je především problematika sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, tento problém se bez výjimek týká všech sledovaných krajů. Sociálně vyloučené romské lokality jsou spojeny s nezaměstnaností a kriminalitou, je pravda, že v drtivé většině případů je vysouká nebo úplná nezaměstnanost v těchto sociálně vyloučených lokalitách, navíc je tento stav ještě umocněn velice nízkou vzdělaností panující v těchto sociálně vyloučených lokalitách. Špatný stav budov, ve kterých sociálně vyloučení občané žijí, byl asi největším problémem v Moravskoslezském

kraji, tento stav je zapříčiněn často tím, že v těchto objektech bydlí neplatiči a majitelé budov odmítají investovat do revitalizace. V Ústeckém kraji se, jak již bylo zmíněno dříve, nachází pětina sociálně vyloučených romských lokalit z celé České republiky. Vznik sociálně vyloučených romských lokalit je z pravidla dvojitý. Buď se jedná o přirozeně vzniklé lokality, kde se Romové soustřeďovali, kvůli práci v průmyslu, případně proto, že se přirozeně sestěhovaly početné rodiny. Druhým způsobem bylo řízené sestěhování, kdy se do vybraných lokalit z různých důvodů úmyslně stěhovali Romové z celého města či dokonce kraje. Důvodem řízeného sestěhování mohla být například privatizace domů nebo nutnost jejich zbourání či neplatičství. Osobně se domnívám, že právě řízené sestěhování sociálně vyloučených Romů do jedné lokality je velice špatný krok, speciálně ve chvílích jedná-li se o neplatiče či jinak nepřizpůsobivé jedince. Větší koncentrace problémových osob do jedné lokality může nadále prohlubovat stávající problém a dále může přispívat k vyčlenění Romů jako takových z majoritní společnosti.

Otázkou je, jak nastalou nepříznivou situaci řešit. Pokud bychom považovali teorii, že výše uvedené faktory skutečně vedou voliče k volbě krajně pravicových stran za pravdivou, tak bychom se mohli též domnívat, že tradiční středové strany selhávají a ztrácí důvěru a podporu voličů, kteří raději zvolí krajně pravicovou stranu, jež může mít populistický program s jasně a jednoduše vytyčenými cíli. Tyto strany v minulosti inklinovaly k totalitnímu způsobu vlády. Řešením, jak předejít vítězství krajně pravicových stran jako je DSSS, by mohla být změna v chování tradičních středových stran, jako jsou ODS a ČSSD, které mají největší voličskou základnu. Tyto strany jsou u moci střídavě od vzniku samostatné České republiky, především v posledních letech byly někteří jejich členové spojováni s různými negativními kauzami či netransparentními státními nákupy. Lze se tedy domnívat, že mnoho občanů nabývá dojmu, že vládnoucí strany nemusí být důvěryhodné a právě proto jsou ochotni volit krajně pravicové strany.

6 ZÁVĚR

Při provedení závěrečného zhodnocení jsem oprávněn tvrdit, že souvislost mezi vysokou podporou DSSS a špatnou sociální a ekonomickou situací ve sledovaných regionech souvislost existuje, ve všech případech byla zjištěna ve sledovaných krajích nižší než průměrná výše mezd a také zvýšený nebo vysoký výskyt sociálně vyloučených romských lokalit. Mezi další znaky, které nebyly vždy prokázány ve všech sledovaných krajích, se nacházely především domácnosti s příjmem pod úrovní životního minima, ohrožení příjmovou chudobou, nadprůměrné náklady na výplatu dávek státní sociální podpory, vysoká kriminalita a vysoká (nadprůměrná) nezaměstnanost. Na tomto místě je vhodné podotknout, že zvyšující se obliba stran ze spektra krajní pravice není nic ojedinělého, tento jev můžeme pozorovat v mnoha zemích Evropské unie. Dobrým příkladem může být maďarská krajně pravicová strana Jobbik, která došla oproti české DSSS mnohem dále i v tom, že její členové pořádají shromáždění v černobílých uniformách. Pokud si vzpomeneme, tak i v Maďarsku nastala velká krize a životní podmínky zaznamenaly jistých změn. Pokud bychom chtěli učinit paralelu s historií a podívali se na Německo v období Výmarské republiky, tak zjistíme jisté podobnosti, ve společnosti rostla nespokojenost se situací v zemi a různá radikální hnutí získala ve společnosti značnou oblibu. Pravicový radikalismus spojený s xenofobií či přímo s rasismem, který mnohdy krajně pravicové strany šíří, může vyústit v rozštěpení společnosti a různé další negativní jevy. Pokud se nastalá situace bude řešit pouze zákazy a popíráním existujících problémů, tak se domnívám, že je velice nepravděpodobné, že se občané ve sledovaných regionech, potažmo v celé České republice, budou i nadále více zajímat či připojovat k radikálním stranám jako je například DSSS. Z výše uvedených důvodů považuji stanovenou teorii, za prokázanou a domnívám se, že pokud současná vládní koalice neprovede kroky k nápravě stávajícího stavu, bude obliba DSSS i nadále růst.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HLOUŠEK, Vít; KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany: Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada, 2010. 320 s. ISBN 978-80-247-3192-6.

MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal Centrum strategických studií, 2003. 665 s. ISBN 80-86598-45-4.

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: CDK, 2005. 466 s. ISBN 80-7325-062-4.

STRMISKA, Maxmilián, et al. *Politické strany moderní Evropy: Analýza stranicko-politických systémů*.

BEZPEČNOSTNÍ ANALÝZA LIBERECKÉHO KRAJE: PRO TVORBU KONCEPCE PREVENCE KRIMINALITY LIBERECKÉHO KRAJE NA OBDOBÍ 2009 – 2011 [PDF]. 2008 [cit. 24.4. 2012].

BEZPEČNOSTNÍ ANALÝZA MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE [PDF]. 2008, 90 s. [cit. 24.4. 2012].

Bezpečnostní analýza Ústeckého kraje: PRO TVORBU STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ÚSTECKÉHO KRAJE NA OBDOBÍ 2009 – 2011 Ústí nad [PDF]. 2010, 132 s. [cit. 23.4. 2012].

Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://czso.cz/>

DSSS. *DĚLNICKÁ STRANA sociální spravedlnosti* [online]. 10.1. 2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/>

Dělnická strana sociální spravedlnosti. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Blnick%C3%A1_strana_soci%C3%A1ln%C3%AD_spravedlnosti

DSSS server [online]. 2012 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.radnice-litvinov.cz/>

ESFČR. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice*[online]. 2008 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa/index-2.html>

Historie Dělnické strany. *Dělnická strana Ostrava* [online]. 2012 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://dsov.webnode.cz/histotie/>

iDnes. *www.idnes.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z:

http://zpravy.idnes.cz/cernosskou-zpevacku-monkey-business-ve-vimperku-napadli-a-nadavali-ji-1zo-/krimi.aspx?c=A111128_123659_budejovice-zpravy_pp

Izraelská strana práce. *Wikipedie* [online]. 2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Izraelsk%C3%A1_strana_pr%C3%A1ce

KONCEPCE PREVENCE KRIMINALITY KARLOVARSKÉHO KRAJE NA LÉTA 2009-2011 [PDF]. 2008, 72 s. [cit. 24.4. 2012].

Kronika Litvínova za rok 2008 [PDF]. 2009, 240 s. [cit. 23.4. 2012].

Nazi Party. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. 26.11. 2011 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/NSDAP>

Program NSDAP. *Holocaust.cz* [online]. 21.8. 2011 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.holocaust.cz/cz2/resources/documents/antisemitism/nazi/programNSDAP1920>

Rozhodnutí o zrušení DS: Strana v idejích navazuje na ideologii Adolfa Hitlera. *Zpravy.ihned.cz* [online]. 2010, č. 1 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-40594850-rozhodnuti-o-zruseni-ds-strana-v-idejich-navazuje-na-ideologii-adolfa-hitlera>

RŮŽIČKA, Vlastimil. Politické strany z hlediska teorie catch-all party [online]. *E-polis.cz*, 20. únor 2006. [cit. 2012-01-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/komparace/129-politicke-strany-z-hlediska-teorie-catch-all-party.html>>. ISSN 1801-1438.

Sociální zázemí extrémní pravice v Č: Voliči SPR-RSČ v letech 1996-1998. *Sociologický časopis* [online]. 1999, 1999(3) [cit. 2012-01-11]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/795b32e5c20680c05740b46f763261130a8e11ac_203_335KREVL.pdf

Socialismus. *Literatura kvalitně* [online]. 2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://literatura.kvalitne.cz/soci.htm>

Soud rozpustil Dělnickou stranu. Sálem zazněl údiv. *IHned* [online]. 2010, č. 1 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-40592580-na-pripadu-delnicke-strany-soud-rozhodne-co-vydrzi-demokracie>

Syncretic politics. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. 29.11. 2011 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Syncretic_politics

The catch-all thesis [PPT]. 2003, 20 s. [cit. 24.4. 2012]. Dostupné z: www.abdn.ac.uk/pir/notes06/Level2/PI2501/Catch-all%20thesis%20lecture.ppt catch all party

Ve Vimperku se i přes odpor radnice sešli příznivci Dělnické strany. *iDnes* [online]. 2011,

č. 1 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z:
http://budejovice.idnes.cz/clanek.aspx?c=A111126_102129_budejovice-zpravy_oks
Weimar Republic. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. 1.4. 2009 [cit. 2012-01-10].
Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Weimar_Republic